

**ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ З РОЗВИТКУ МЕЛІОРАЦІЇ,
РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОДОВОЛЬЧИХ ПРОГРАМ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«МЕТОДИЧНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР З АКВАКУЛЬТУРИ»**

**Комплексний
аналіз впливу воєнного стану на динаміку розвитку та
структурну трансформацію аквакультури України**

Методичні рекомендації

2026

УДК 639.3/.6:338.43:355.01:330.34

Рекомендовано Науково-технічною радою Державного агентства України
з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм
(протокол 6 від 26.06.2026 р.)

Схвалено ДУ «Методично-технологічний центр з аквакультури»
(протокол № 14 від 05.05.2026 р.)

Рецензенти:

Забаштанський М. М., д.е.н., професор, директор ННІ природокористування та гуманітарних наук, Національного університету «Чернігівська політехніка»

Байдала В. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України

Комплексний аналіз впливу воєнного стану на динаміку розвитку та структурну трансформацію аквакультури України. Методичні рекомендації. За ред. Шарило Ю. Є., Плічко В. Ф., Вдовенко Н. М., Поплавська О. С., Герасимчук В. В., Федоренко М. О. Київ: НУБіП України. 2026. 40 с.

ISBN 978-617-8928-57-5

Методичні рекомендації присвячено комплексному аналізу впливу воєнного стану на розвиток аквакультури України, її виробничу динаміку, структурні зміни та економічні результати. У розробці аквакультура представлена не лише як провідна галузь рибного господарства, а як система, що навіть в умовах ведення воєнних дій продовжує шукати шляхи відновлення, пристосування та подальшого розвитку. На основі статистичних даних за 2016–2025 роки розкрито особливості звітності суб'єктів аквакультури, обсяги виробництва товарної риби, рибопосадкового матеріалу, харчової ікри, стан ремонтно-маточного поголів'я, використання кормів, виробничих потужностей та зайнятості у галузі. Особливу увагу приділено змінам, що виникли під впливом воєнних дій, скорочення виробничих площ, зростання витрат і нестабільності ринку.

Розраховано на працівників сільського та рибного господарства, слухачів курсу мікрокваліфікацій, науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, фахівців галузей аграрного сектору економіки, які займаються проблемами розвитку аквакультури, прагнуть глибше зрозуміти сучасний стан галузі та визначити напрями її подальшого відновлення.

Передрукування заборонено

© ДУ «МТЦ з аквакультури», 2026

© Колектив авторів, 2026

Передмова

Авторський колектив Державної установи «Методично-технологічний центр з аквакультури», під керівництвом директора *Юрія Шарило* та першого заступника *Миколи Федоренка*, спільно здійснив підготовку методичних рекомендацій «Комплексний аналіз впливу воєнного стану на динаміку розвитку та структурну трансформацію аквакультури України».

Упорядники рекомендацій забезпечили опрацювання окремих тематичних блоків статистичного аналізу та узагальнили результати дослідження узгодили структуру дослідження, яке традиційно проводять вже поспіль більше 10 років, інтерпретували результати аналізу та сформуvalи практичні пропозиції щодо оцінювання динаміки розвитку аквакультури України.

Андрій Сівер, провідний фахівець відділу розвитку аквакультури акцентував увагу на аналізі показників зайнятості працівників у галузі аквакультури (розділ 1), а також дослідження виробничого потенціалу підприємств аквакультури за показниками площі ставків, площі та/або об'єму резервуарів і басейнів, площі садків, площі та/або об'єму установок замкнутого водопостачання та інших технологічних пристроїв (розділи 2.1–2.5).

Анна Олифіренко, рибовод II категорії відділу розвитку аквакультури опрацювала матеріали щодо аналізу наявності маточного стада риб та інших гідробіонтів (розділ 3), обсягів отримання ікри та личинок риб і інших гідробіонтів (розділ 4), виробництва молоді риб та інших гідробіонтів (розділ 5), реалізації продукції аквакультури (розділ 9), а також виробництва та реалізації харчової ікри (розділ 10).

Жанна Язикова, провідний фахівець відділу міжнародної роботи здійснила статистичний аналіз показників виробництва товарної продукції аквакультури.

Василь Плічко, головний рибовод – начальник відділу розвитку аквакультури, *Дмитро Григор'єв*, провідний економіст відділу розвитку аквакультури та *Олександр Шевель*, фахівець відділу міжнародної роботи, забезпечили науково-методичний супровід дослідження, формування концептуальних підходів до аналізу розвитку аквакультури та узагальнили результати оцінки впливу воєнного стану на функціонування галузі аквакультури в умовах продовольчих викликів.

Наталія Павленко, рибовод I категорії відділу розвитку аквакультури, підготувала аналітичні матеріали щодо витрат кормів у процесі вирощування об'єктів аквакультури та забезпечила розроблення розділу 8.

Володимир Герасимчук, провідний фахівець відділу міжнародної роботи та *Олена Поплавська*, начальник інформаційного відділу здійснили узагальнення результатів дослідження, зведення статистичних матеріалів, формування підсумкових висновків і забезпечили комплексне опрацювання результатів аналізу в галузі аквакультури в умовах воєнного стану та надзвичайних викликів.

Аквакультура є одним із динамічних напрямів світового виробництва продуктів харчування. Цей сектор розвивається найшвидше у світі, тому багатьма аналітиками прогнозується, що у майбутньому він відіграватиме вирішальну роль у забезпеченні продовольством населення планети [1]. Проте зростання обсягів вилову та виробництва у галузі вимагає точного управління. Без якісного статистичного аналізу рибне господарство функціонує «наосліп». Статистика в цій галузі – це не просто звіти, а інструмент, який одночасно вимірює економічний прибуток, продовольчу безпеку держави та екологічне здоров'я водних екосистем. 2025 рік для рибного ринку України пройшов у складних, але відносно стабільних умовах. Незважаючи на воєнні ризики, транспортні обмеження та загальну турбулентність світових ринків, галузь аквакультури продовжує трансформуватися і розвиватися. Збір статистичних даних про обсяги виробництва у сфері аквакультури за 2025 рік забезпечили територіальні органи Держрибагентства. Процедура здійснювалася на підставі Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.09.2023 № 1655, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.12.2023 рік за № 2090/41146 яким затверджено інструкцію та форму річної звітності № 1А-аквакультура (річна) («Звіт про аквакультуру за 20__рік»).

I. Звітність суб'єктів аквакультури

За підсумками 2025 року вітчизняний сектор аквакультури був представлений 3 305 суб'єктами господарювання, які здійснювали діяльність у сфері аквакультури. Порівняно з 2024 р. (3 163 суб'єкти), цей показник зріс на 4,5 %. Проте офіційні результати своєї роботи за формою річної звітності № 1А-аквакультура надали лише 1 925 підприємств, що становить 58 % від їхньої загальної кількості (рис. 1).

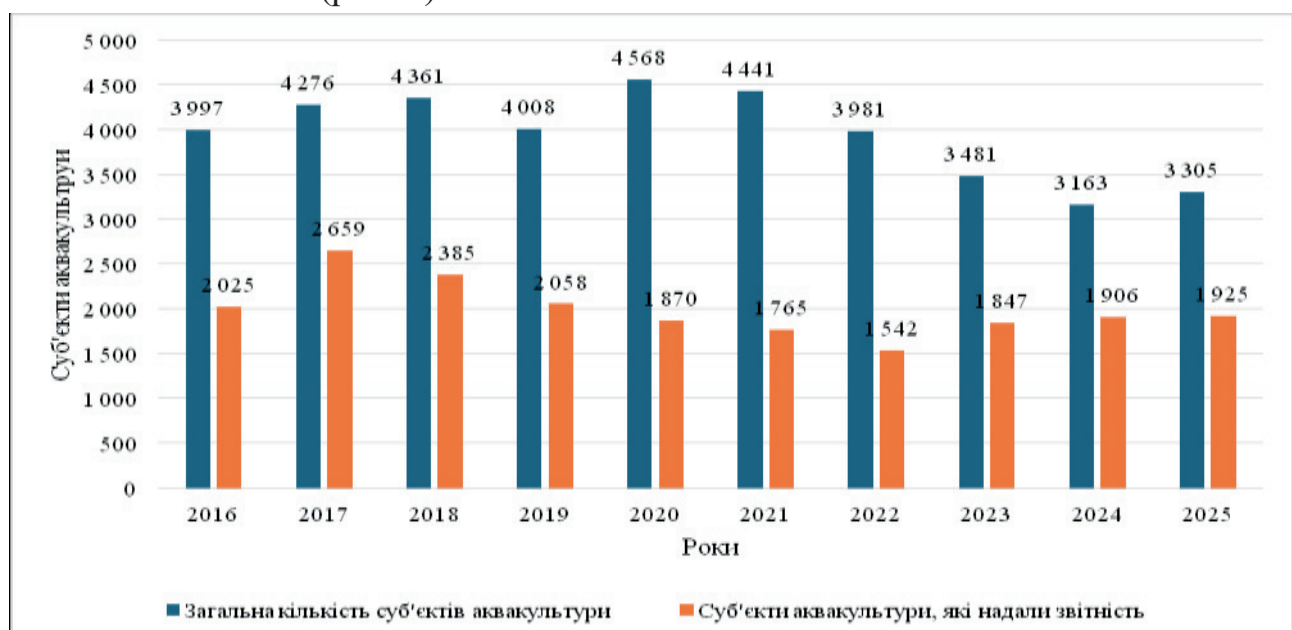

Рисунок 1 – Суб'єкти аквакультури які надали звітність

Хоча в абсолютному вимірі кількість звітів незначно зросла, загальний відсоток охоплення ринку знизився на 2,1 %. Решта 42 % суб'єктів з різних причин не надали звітність, що свідчить про необхідність посилення моніторингу та покращення взаємодії між територіальними органами Держрибагентства та суб'єктами аквакультури.

1 220 (2024 року – 1 167) суб'єктів аквакультури – це юридичні особи, а 2 085 (2024 року – 1 996) суб'єкта – це фізичні особи – підприємці (ФОП). Причому спостерігається зменшення ступеня звітності у юридичних осіб до 59,92 % (64,27 % – 2024 року) та невелике зменшення у фізичних осіб-підприємців – 57,27% (57,92 % – 2024 року) відповідно.

Важливо зважати на те, що наявні статистичні дані Держрибагентства відображають лише загальну кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання. Вони не дозволяють диференціювати підприємства, які фактично здійснюють виробничу діяльність, від тих, що лише зареєстровані у яких серед виді діяльності зазначене Прісноводне рибицтво (аквакультура) (КВЕД 03.22), але, по-перше не ведуть активної діяльності за цим КВЕД, а по-друге, виробництво за цим КВЕД може бути другорядним і не згадуватись у звітності. Крім того, звітування за обсягами виробництва не є обов'язковим для ФОП, що також може відбиватись на обсягах звітності.

Таблиця 1 – Відсоток господарств, що прозвітували за областями
(ФОП та юридичні особи разом)

Області	Роки									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Вінницька	90,86	89,54	70,09	64,11	48,04	36,04	38,52	36,85	36,78	30,79
Волинська	100	96,15	98,28	98,65	98,73	98,75	98,75	98,82	98,84	98,75
Дніпропетровська	13,18	8,95	12,73	8,44	8,6	7,76	29,89	61,54	83,33	89,02
Донецька	100	100	–	100	100	100	100	100	100	100
Житомирська	53,03	44,97	67,04	55,76	43,87	67,89	76,67	75,81	80,53	69,53
Закарпатська	88	68	22,41	33,93	18,68	14,66	36,49	97,3	100	100
Запорізька	46,89	51,88	33,82	52,83	55,34	48,61	45,71	46,15	45,1	37,5
Івано-Франківська	23,81	33,07	20,1	29,61	30,87	35,33	31,29	40	54,42	49,55
Київська	20,35	29,69	28,85	27,66	19,81	16,36	8,64	16,87	46,21	30,66
Кіровоградська	93,41	81,86	100	67,37	46,46	29,33	25,66	48,47	87,64	91,97
Луганська	–	88,89	100	–	–	100	–	–	–	–
Львівська	–	15,11	82,18	57,55	62,9	71,2	58,59	48,92	49,32	46,72
Миколаївська	86,67	100	100	92,86	100	96,61	90,38	98,08	100	100
Одеська	63,83	40,16	47,32	50	52,59	56,76	42,11	37,1	41,74	34,23
Полтавська	16,96	10,62	57,14	14,46	34	29,09	21,54	35	40	45,53
Рівненська	–	96	100	92,86	76	84,09	86,92	88,81	89,26	77,12
Сумська	–	100	100	96,88	100	98,1	99,53	100	100	100
Тернопільська	–	36,15	24,62	–	34,38	42,34	23,66	78,57	54,55	75
Харківська	–	5,45	100	–	100	83,33	66,67	85,71	75	91,67
Херсонська	–	100	100	–	100	100	0	0	100	100
Хмельницька	–	69,87	45,29	–	30,48	35,15	25,28	43,08	75,71	59,46
Черкаська	–	56,6	47,3	–	30,48	32,56	29,92	62,67	71,24	71,2
Чернівецька	–	81,62	48,26	–	25,75	21,38	28,16	45,29	40,94	38,57
Чернігівська	–	86,87	94	–	93,55	92,31	86	85,11	94,87	90,48
Всього по Україні	50,66	62,18	54,69	51,34	40,94	39,74	38,73	53,06	60,26	58,25

Таким чином, реальний показник суб'єктів аквакультури, які подали звітність, може суттєво перевищувати цифри, наведені в табл. 1, оскільки остання містить загальну кількість зареєстрованих підприємств. Якщо розрахувати коефіцієнт звітування виключно для тих господарств, які фактично здійснюють виробничу діяльність протягом звітного періоду, рівень охоплення ринку офіційною статистикою виявиться значно вищим.

Як видно з наведеної табл. 1, ступінь звітування у розрізі окремих областей зріс у п'яти областях України (Тернопільській, Харківській, Дніпропетровській, Кіровоградській та Полтавській областях). В інших регіонах показники подання звітів зменшилися або залишилися на попередньому рівні (звітність відсутня з Луганської області та АР Крим).

II. Вироблено товарної продукції аквакультури

Загальний обсяг виробленої продукції аквакультури охоплює товарну рибу та інші водні біоресурси, що реалізуються на ринку безпосередньо споживачам або переробним компаніям, рибопосадковий матеріал (від ікри до річників) для подальшого розведення в комплексних чи спеціалізованих господарствах, а також продукцію для внутрішніх потреб підприємства, включаючи оновлення маточного стада, зарибнення власних ставків, переробку, селекцію та виготовлення кормів.

Відповідно до звітності, обсяги виробництва власне риби в 2025 році (підрозділ форми 1 А Аквакультура 7.1 «Вироблено товарної продукції аквакультури (риб)») дещо впали, у тому числі, як можна припустити, через наслідки воєнних дій, зокрема обстрілами, перебоями з електропостачанням і порушенням виробничої інфраструктури. У 2025 році зафіксовано спад виробництва на 13,53 %, внаслідок чого кінцевий показник склав 16 101 т, тоді як у попередньому 2024 році цей показник становив 18 614 т (рис. 2).

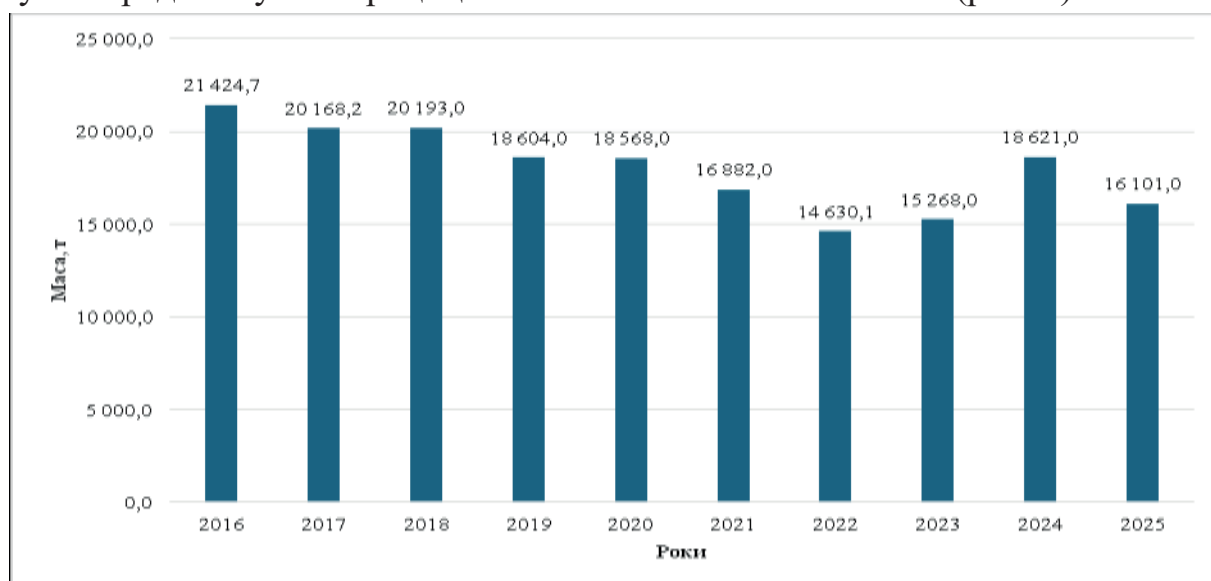

Рисунок 2 – Загальний обсяг продукції аквакультури (за роками)

Залежно від технологічних умов вирощування, обсяги виробництва розподілилися так (у порівнянні з 2024 роком):

- ставки – 15 407,7 т (2024 – 18 001,6 т);
- садки – 210 т (2024 – 115,9 т);
- басейни – 244,4 т (2024 – 315,1 т);
- РАС/УЗВ – 238,9 т (2024 – 181,4 т).

Тобто відзначається зростання обсягів виробництва у садках, басейнах та РАС, у ставках відбулось зменшення обсягів виробництва товарної риби.

Окрім риби, господарства аквакультури звітували про вирощування ракоподібних, обсяг виробництва яких (згідно з підрозділом 7.2. «Вироблено товарної продукції аквакультури (ракоподібні, моллюски, водорості)») становив 10,8 т, що демонструє зростання порівняно з 2024 роком, коли було отримано 7,5 т. Основна частина цього обсягу – 10,4 т – припадає на ставкові господарства, тоді як у резервуарах та басейнах було вирощено 350 кг ракоподібних, а в рециркуляційних системах (УЗВ/РАС) – лише 20 кг.

Отримання достовірних даних ускладнюється, тим, що досить велика кількість приватних господарств відмовляються звітувати про реальні обсяги виробництва продукції аквакультури, що в свою чергу не дозволяє надати повну об'єктивну оцінку стану галузі. Крім того, досить великий вплив на виробничу діяльність аквакультури має комплекс факторів, пов'язаних з війною, що також ускладнює об'єктивний аналіз.

Найбільша частка виробництва товарної продукції припадає на коропа і становить 8 205,4 т (50,96 %), однак його обсяги вирощування менші в порівнянні з 2024 роком – 8 896,2 т (рис. 3).

Серед рослиноїдних риб далекосхідного комплексу найбільші обсяги вирощування має строкатий товстолобик – 1 514,8 т. У 2025 році товстолобика білого було вирощено менше, у порівнянні з 2024 роком: 2025 р – 1 228,9 т, а в 2024 р – 1 576,2 т.

Обсяги виробленої продукції гібриду товстолобика (1 224 т) також дещо зменшилися в порівнянні з 2024 роком (1 378,3 т).

Карась сріблястий спеціально не вирощується в умовах аквакультури і є видом-вселенцем (інвазивним об'єктом), але певною мірою відповідає критеріям об'єктів аквакультури, адже використовує кормову базу цільових видів риб (звичайний короп, додаткові корми), що забезпечує людина. У 2025 році частка карася сріблястого в загальній сукупності виробництва товарної продукції становить 1 282,1 т (7,96 %).

Також крім товстолобиків та їх гібридів в полікультурі вирощували білого амура, виробництво якого становило 581,1 т (3,6 %).

Виробництво сомових становило 227,5 т, тобто 1,41 %.

Серед сомових основну масу виробництва становив кларієвий сом, якого вирощують переважно в рециркуляційних системах – 227,9 т, що забезпечує високу якість, контрольовані умови для розвитку риб та забезпечення постачання готової продукції в будь-яку пору року (рис. 3).

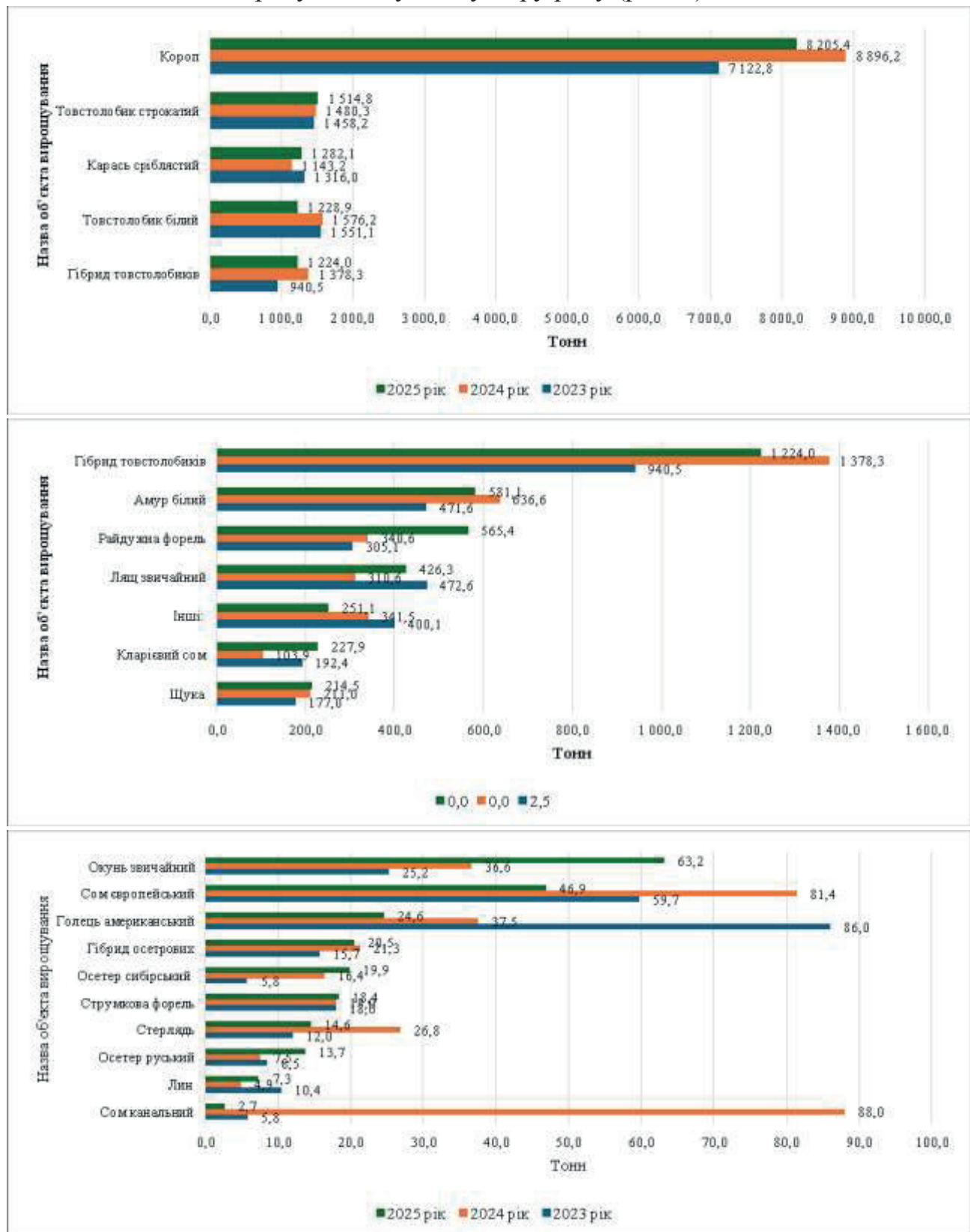

Рисунок 3 – Виробництво товарної продукції аквакультури, тонн

Об'єми вирощування канального та європейського сома становили 2,7 т (2024 – 88 т) та 46,9 т (2024 – 81,4 т) відповідно, тобто звітні обсяги виробництва суттєво зменшилися.

У 2025 році в Україні було вирощено 69,01 т осетрових видів риби, що менше ніж в попередньому році (72,2 т). Збільшилися об'єми вирощування сибірського та руського осетрів – 19,9 т (2024 – 16,4 т), 13,7 т (2024 – 7,5 т) відповідно. Щодо інших видів (стерлядь, білуга, севрюга, гібриди осетрових, веслоніс американський) тенденція об'ємів вирощування демонструє спад, що насправді близько до загальноєвропейської тенденції у частині вирощування осетрових.

Інші види риби (лящ, щука, судак звичайний, окунь, лин та інші види риби) є також важливими складовими української аквакультурної галузі. Частка цих риби в загальному обсязі виробництва складала 2 181,4 т, що становила 12 %.

Виробництво лососевих видів становило 608,4 т (3,77 %) від загального обсягу виробництва товарної риби в Україні у 2025 році (2024 р. – 396,1 т (2,12%)). Хоча це відносно невелика частка від загального обсягу, але лососеві є цінними видами риби. Ці види риби вирощують в проточних ставках (269 т), садках (203,4 т) та резервуарах і басейнах (136 т).

Проточні ставки є основним середовищем для вирощування лососевих риби в Україні, зокрема райдужної форелі та гольця американського (269 т). Проте, цей метод має значні обмеження для лососевих, які вимагають чистої, прохолодної води (12–18 °C) та високого вмісту кисню. Вирощування лососевих у садках посідає друге місце (райдужна форель) за обсягом 203,4 т. Перевага садків полягає у використанні вже існуючих великих водойм та відносно низьких початкових інвестицій.

Вирощування лососевих в резервуарах та басейнах становило в 2025 році 136 т (уся струмкова форель, частково – райдужна форель та голец/палія). Попри високі капітальні та експлуатаційні витрати на обладнання (фільтрація, аерація, насоси), цей метод є високоефективним і виправдовує інвестиції для вирощування цих видів риби.

Згідно з наданими даними, у 2025 році, як і в попередні роки подання звітності за формою 1А Аквакультура (2023 та 2024 роки), лососеві види риби не вирощувалися в Україні в рециркуляційних аквакультурних системах. Українське вирощування лососевих базувалося на традиційних методах – у ставках, садках та проточних басейнах.

Серед ракоподібних найбільше було вироблено рака вузькопалого – 6,7 т, рака широкопалого було вироблено майже вдовину менше – 3,9 т, австралійського червоноклешного рака – 20 кг (500 шт.), креветки білонової – 150 кг (10 тис. екз).

Різноманіття видів риб, що вирощуються в Україні, робить аквакультурну галузь більш гнучкою та стійкою до коливань ринкових умов. Це також дозволяє задовольняти широкий спектр споживчих запитів, забезпечуючи наявність різних видів водних біоресурсів на ринку.

III Економічні показники виробництва продукції аквакультури

3.1. Реалізовано продукції аквакультури

Інформація про економічні показники української аквакультури є ключовими для оцінки стану галузі, виявлення її слабких місць та пошуку шляхів для нарощування обсягів виробництва.

У цілому обсяги реалізації товарної риби (основний показник, який береться до уваги статистичним підрозділом ФАО) збільшилися з 9 173 т в 2024 р. до 10 773,3 т. Вартість реалізованої товарної риби (гкртова) зросла з 655,9 млн грн до 765,9 млн грн) (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка обсягів реалізації товарної риби

Рік	Маса, т	Вартість, млн грн
2021	10 668,3	417,2
2022	6 971,4	373,3
2023	9 676,8	621,6
2024	9 173,0	655,9
2025	10 773,3	765,9

Середні ціни на продукцію аквакультури у 2025 році продемонстрували тенденцію до зростання порівняно з 2024 роком. Особливо помітно подорожчали осетер руський, товстолобик строкатий, короп, карась сріблястий та окунь (рис. 4). Із риб, ціна на які помітно знизилась, можна відмітити коропа, судака звичайного, сома європейського, сома каналного, лина та осетра сибірського. У 2025 році в структурі реалізації товарної аквакультури відбулися помітні зміни порівняно з 2024 роком, що відображають коливання ринкового попиту та технологічних умов вирощування. Абсолютним лідером зростання став короп, обсяги реалізації якого збільшилися на 1 034,5 т, досягнувши позначки 5 736,4 т. Суттєве відновлення позицій продемонстрував також товстолобик строкатий із приростом у 463,2 т, що дозволило йому вийти на рівень 1 302,8 т. Позитивну динаміку збільшення обсягів реалізації показали лящ і карась сріблястий, які додали до загального балансу 108,5 т та 107,3 т відповідно (рис. 4).

Менш інтенсивне, але стабільне зростання зафіксовано для товстолобика білого, чий обсяг збільшився на 67,1 т, окуня, який зріс на 15,9 тонн, та стерляді, що додала 4 т. Крім того, незначне збільшення реалізації продемонстрували амур білий на 3,9 т та щука – на 3,9 т.

Рисунок 4 – Обсяги реалізації товарної риби, т

Водночас за багатьма позиціями у 2025 році спостерігалось помітне скорочення виробництва. Найбільш суттєве падіння обсягів реалізації зафіксовано для судака звичайного, показники якого зменшилися на 221,7 т, знизившись до 150,8 т. Значні втрати ринкових позицій продемонстрував гібрид товстолобиків, зниження реалізації якого склало 167 т. Удвічі або й більше скоротилися обсяги реалізації сома європейського, який втратив 16,8 т, гольця американського – на 7,8 т, а також осетра сибірського, виробництво якого зменшилося на 6,2 т.

Схожа негативна тенденція торкнулася сома каналного, чий обсяги впали на 2,7 т, лина, який втратив 1,1 т та гібридів осетрових, реалізація яких зменшилася на 1,1 т. Мінімальні негативні коливання в межах похибки продемонстрували кларієвий сом, обсяги якого зменшилися на 0,5 т та осетер руський із падінням на 0,3 т (див. рис. 4).

Сектор безхребетних об'єктів аквакультури теж показав позитивні зрушення: реалізація рака вузькопалого зросла на 0,7 т, креветки білоногої – на 0,1 т; раку широкопалого реалізовано – 0,03 т (рис. 5).

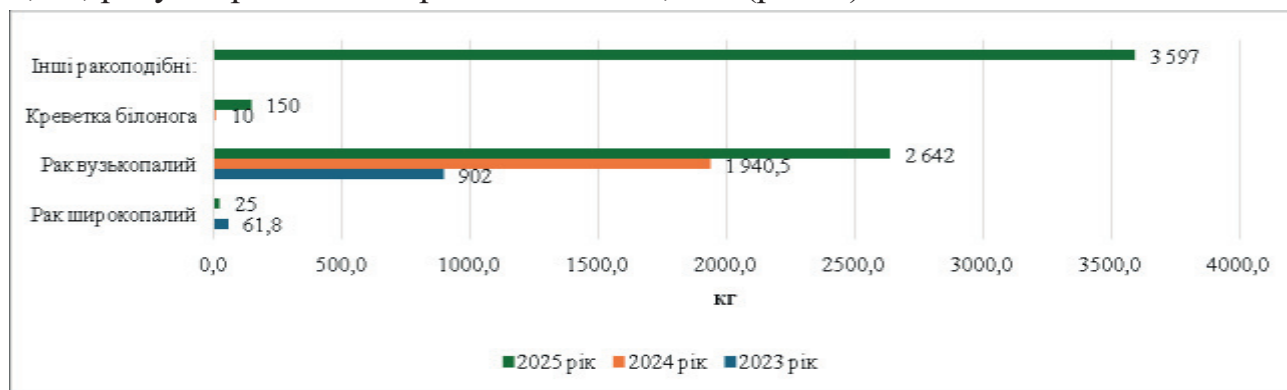

Рисунок 5 – Обсяги реалізації ракоподібних, кг

Загалом у 2025 році спостерігалася неоднозначна ситуація щодо впливу цін на обсяги реалізації. З одного боку, зростання цін на щуку та окуня супроводжувалося збільшенням їх реалізації, що свідчить про стійкий попит. З іншого боку, подорожчання товстолобика строкатого, карася сріблястого та ляща відбулося на тлі скорочення фізичних обсягів продажів через дефіцит пропозиції.

Натомість ціни на європейського та каналного сома впали. На попит впливали сезонність, доступність альтернативних продуктів, здорожчання імпортованих кормів та зміни у споживчих уподобаннях.

У 2025 році цінова ситуація на ринку аквакультури набула більш неоднорідного характеру, з поєднанням як зростання, так і зниження вартості окремих видів продукції. Найбільш суттєве підвищення цін спостерігалось у рака вузькопалого, осетра сибірського, осетра руського, лина та білого

товстолобика, що підтверджує подальше зміцнення позицій високовартісної продукції (рис. 5).

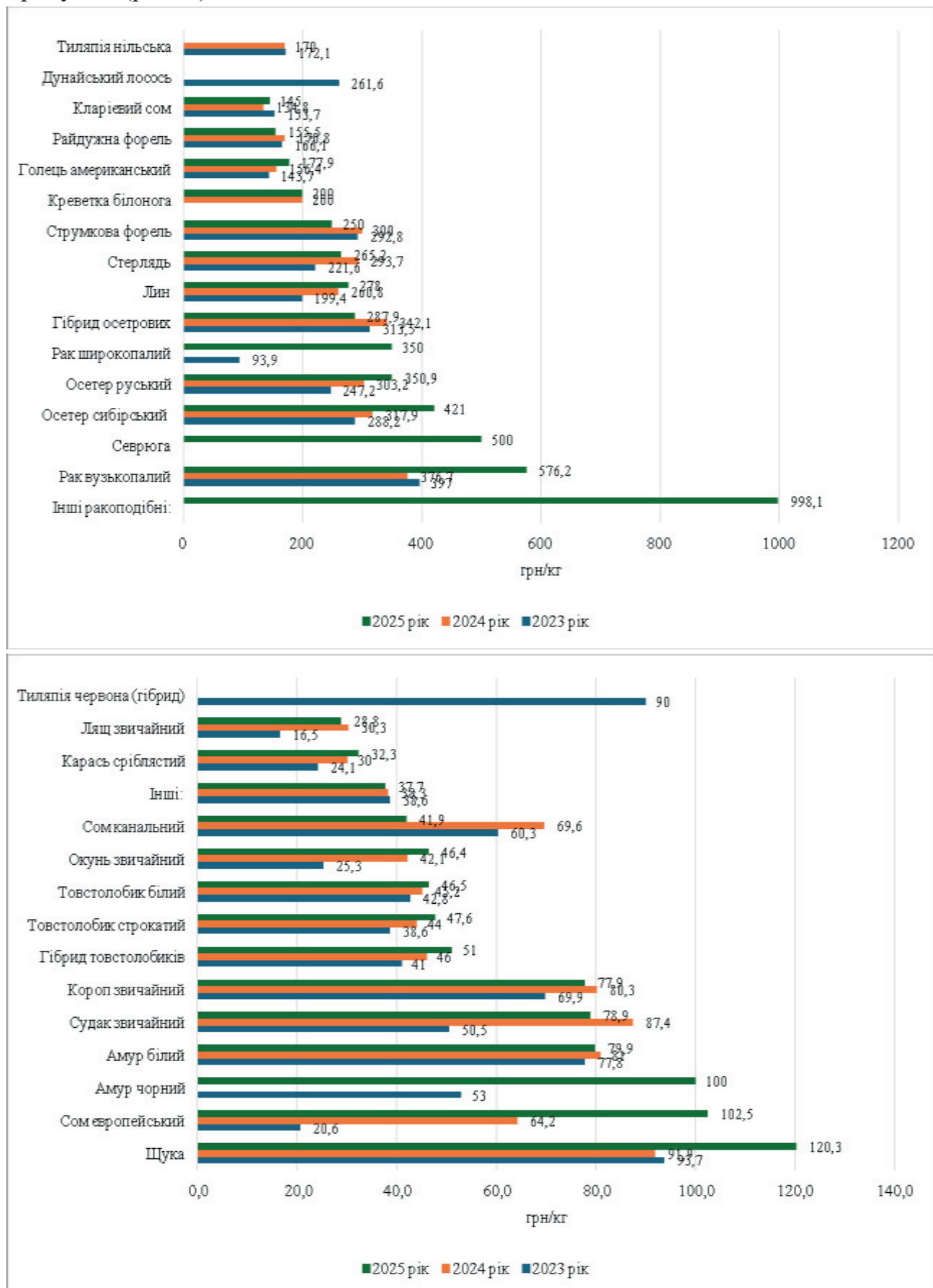

Рисунок 5 – Середні ціни на продукцію аквакультури (грн/кг)

Також зростання цін фіксувалося у європейського сома та деяких інших масових видів. Водночас у частини продукції відбулося зниження цін після попереднього зростання, зокрема у гібриду осетрових, що може свідчити про ринкову корекцію та стабілізацію попиту після пікового періоду. Окремо варто відзначити формування нового сегмента – креветки білоногої, ціна на яку у 2025 р. досягла 200 грн/кг, що вказує на розвиток диверсифікації продукції аквакультури. Загалом, 2025 рік характеризується більшою ціновою диференціацією та посиленням впливу ринкових факторів на формування вартості продукції. За обсягами товарного виробництва у 2024–2025 роках рак вузькопалий демонструє стрімку позитивну динаміку і займає абсолютно лідируючу позицію – 576,2 грн/кг у 2025 році проти 376,7 грн/кг у попередньому 2024 році. У короповому сегменті ціни залишаються стабільними. Короп, амур і товстолобики утримують середній ціновий рівень.

Варто звернути увагу на сегмент лососевих видів риб (рис. 5). Голец американський демонструє стабільне зростання ціни виробника з 156,4 до 177,9 грн/кг, що вказує на поступове заміщення ним більш вибагливих видів форелі.

На осетра сибірського послідовно підвищуються ціни (317,9 грн/кг у 2024 р. та 421 грн/кг у 2025 р.), як і осетра руського (з 303,2 до 350,9 грн/кг). Проте показники гібрида осетрових після піку 2024 року (342,1 грн/кг) знизились у 2025 році – до 287,9 грн/кг.

Зникнення великих обсягів продукції або поява нульових показників може свідчити про системні помилки в обліку, зміну методології декларування або перехід частини ринку в «тіньовий» сектор. Для формування об'єктивної картини розвитку галузі критично важливо забезпечити стандартизацію процедур звітування та посилити контроль за повнотою даних.

Щодо реалізованої заплідненої ікри (рис. 6) та личинок риб (рис. 7), то тут беззаперечним лідером за виручкою серед першої категорії став осетер сибірський (2,5 млн. грн), у той час як у сегменті личинок першу позицію впевнено утримує короп звичайний із показником майже 1 млн грн.

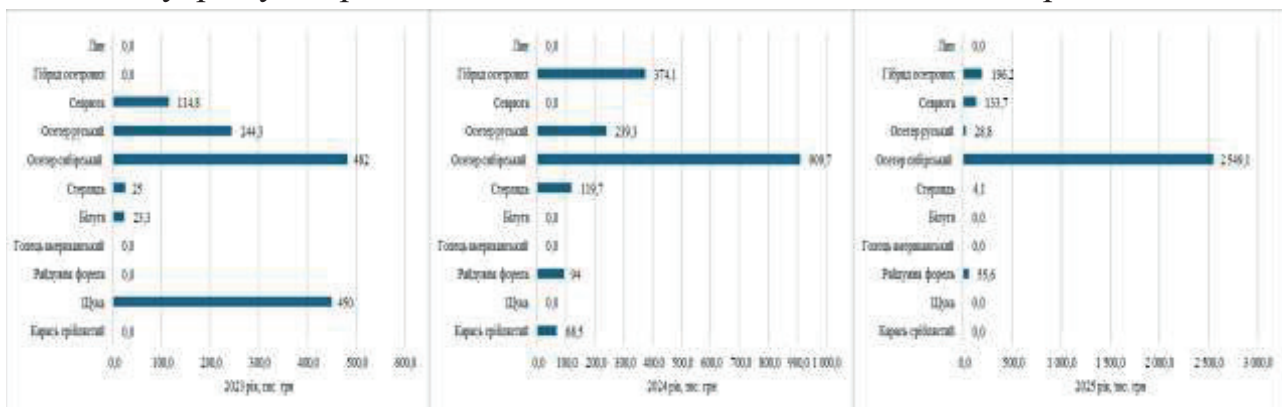

Рисунок 6 – Реалізація заплідненої ікри (тис. грн/кг)

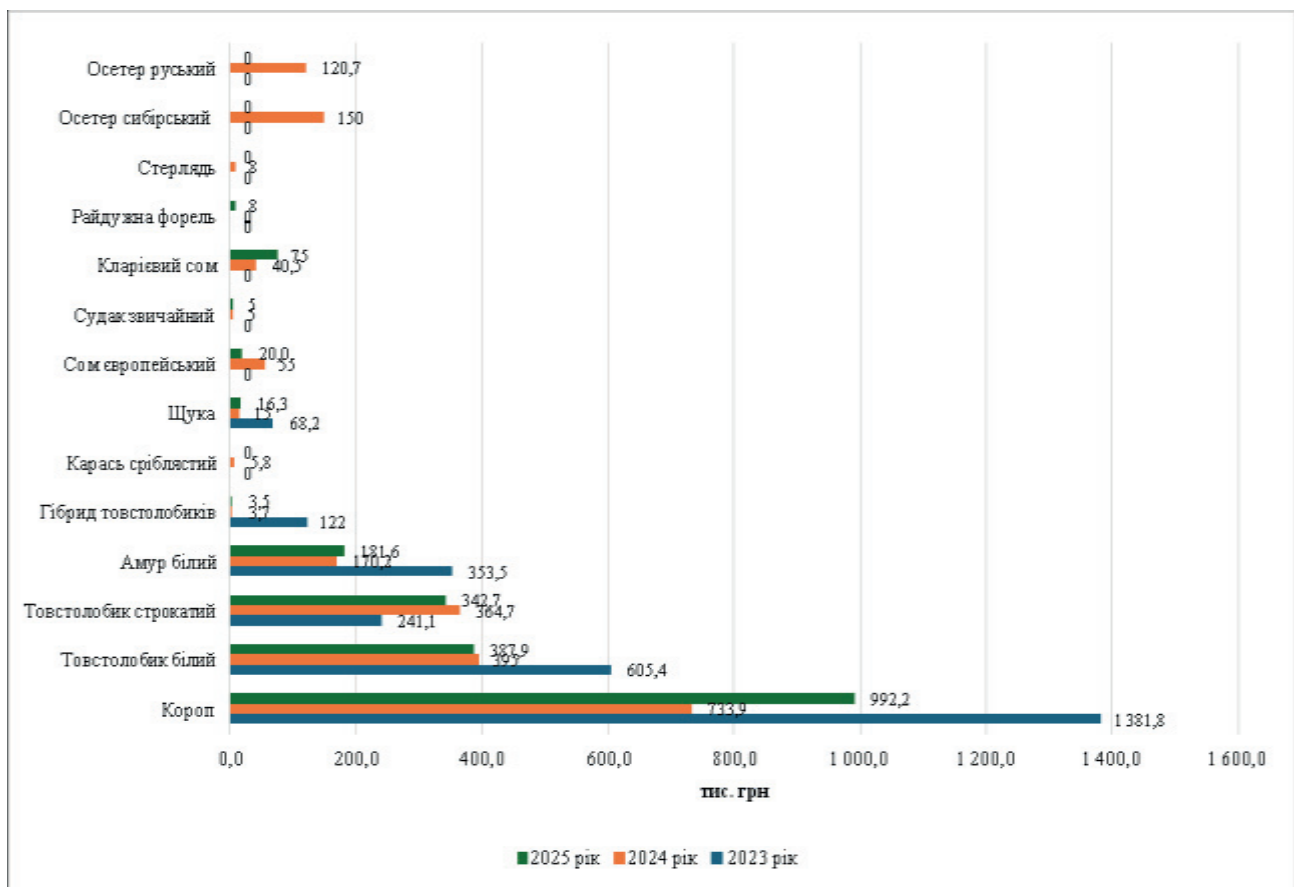

Рисунок 7 – Реалізація личинки (тис. грн)

Натомість найменшими обсягами виручки відзначається стерлядь (4,1 тис. грн) у структурі реалізації заплідненої ікри, а серед личинок риби найнижчий фінансовий результат зафіксовано по гібриду товстолобиків, який приніс виробникам лише 3,5 тис. грн.

У 2025 році загальна вартість продукції аквакультури становила 880,8млн грн, що на 15,3 % більше, ніж у 2024 році (763,7 млн грн). Основне зростання забезпечено товарною рибою, вартість якої збільшилися до 765,9 млн грн (+16,8 % до 2024 року). Також спостерігається збільшення виробництва харчової ікри до 49,1 млн грн (+23,6 %) (табл. 8).

Таблиця 8 – Динаміка виручки від реалізації продукції аквакультури, тис. грн

Рік	Товарна риба	Ікра запліднена	Личинки	Молодь риби	Харчова ікра	Всього
2021	417 287,4	1 999,3	2 974,7	47 835,5	*	470 096,9
2022	373 343,3	7 085	1 126,1	23 041	*	404 595,4
2023	675 853,1	1 339,4	2 772	44 845,1	43 023	767 832,6
2024	655 905,1	1 805,2	2 067,5	64 227,7	39 733,2	763 738,7
2025	765 877,4	2 967,44	2 032,2	60 827,3	49 103,4	880 807,7

*Відомості про харчову ікру відсутні, оскільки подання таких даних не передбачалося формою 1А «Риба»; відповідний облік ведеться з 2023 року

Вартість продукції ікри заплідненої у 2025 році зросла до майже 3 млн грн. Водночас вартість личинок залишається стабільною (2 млн грн).

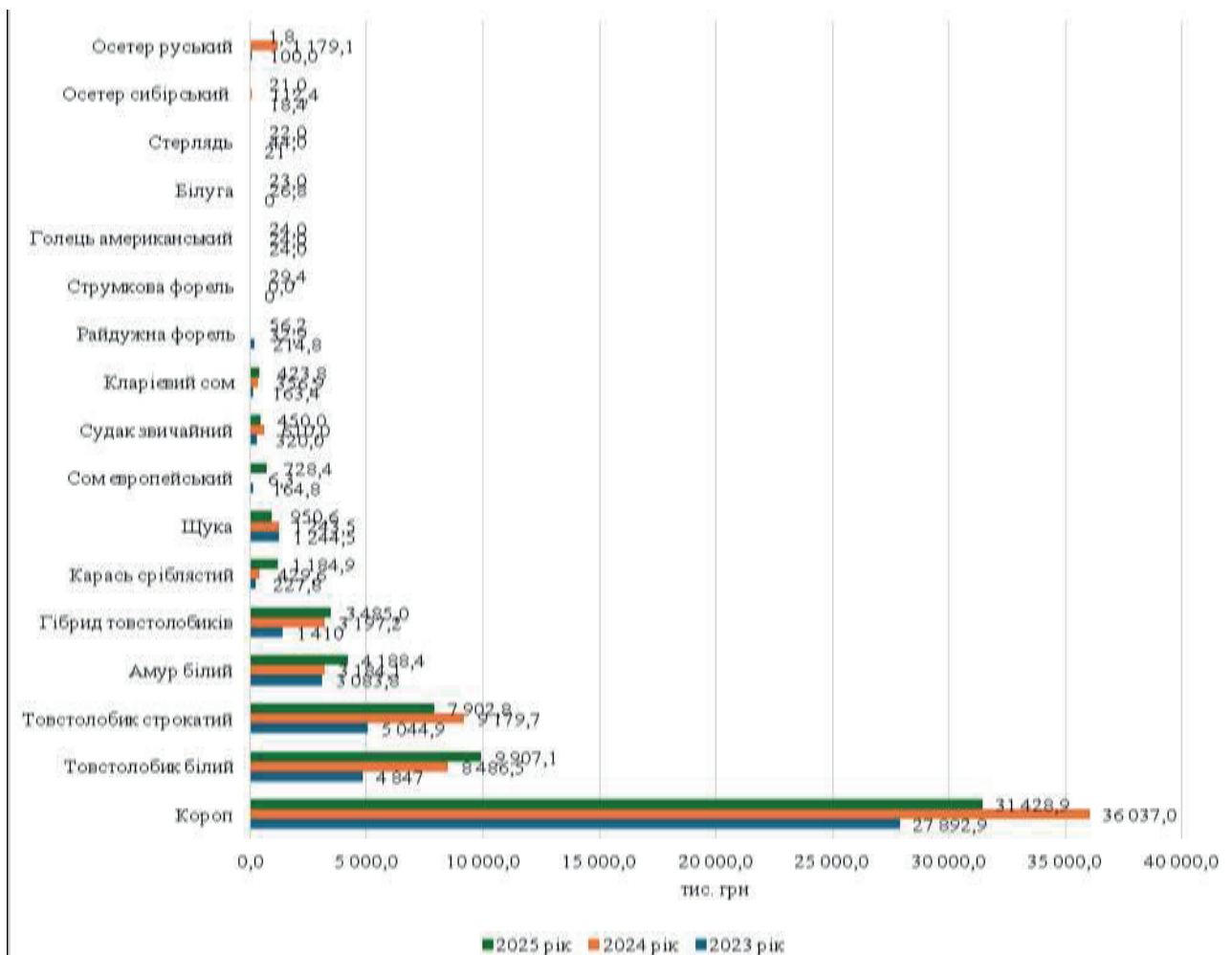

Рисунок 8 – Реалізація молоді риби (тис. грн)

Сегмент молоді риби демонструє незначне зниження до 60,8 млн грн порівняно з 2024 роком (64,2 млн грн) (рис. 8). У 2025 році найбільші обсяги молоді риби припадали на коропа (31,4 т), товстолобика білого (7,9 т) та білого амура (3,5 т), а найменші – на плітку, судака звичайного та карася сріблястого (до 0,1 т). Порівняно з 2024 роком найбільше зросли обсяги товстолобика білого та білого амура, тоді як за іншими видами суттєвих змін не відбулося.

3.2. Вироблено та реалізовано харчової ікри

У 2025 році було вироблено харчової ікри риби 3 257 кг та реалізовано цієї продукції 3 047 кг на суму 49 103,4 тис. грн. Тобто у порівнянні з 2024 роком обсяги виробництва скоротилися на 23,9 %, загальні обсяги реалізації зменшилися на 16 %, натомість виручка (у грошовому еквіваленті) зросла на 23,6 %.

Що стосується окремих об'єктів аквакультури, то збільшилась реалізація ікри таких видів риби як стерлядь (+183,9 кг), осетер сибірський (+407,4 кг), гібрид осетрових (+18,4 кг) та севрюга (+21,7 кг).

Зменшення реалізації ікри спостерігається серед таких видів як форель райдужна (-747,9 кг), осетер руський (-112 кг), голец американський (-349 кг) та білуга (-3,9 кг), реалізація ікри якої у 2025 році взагалі була відсутня (рис. 9).

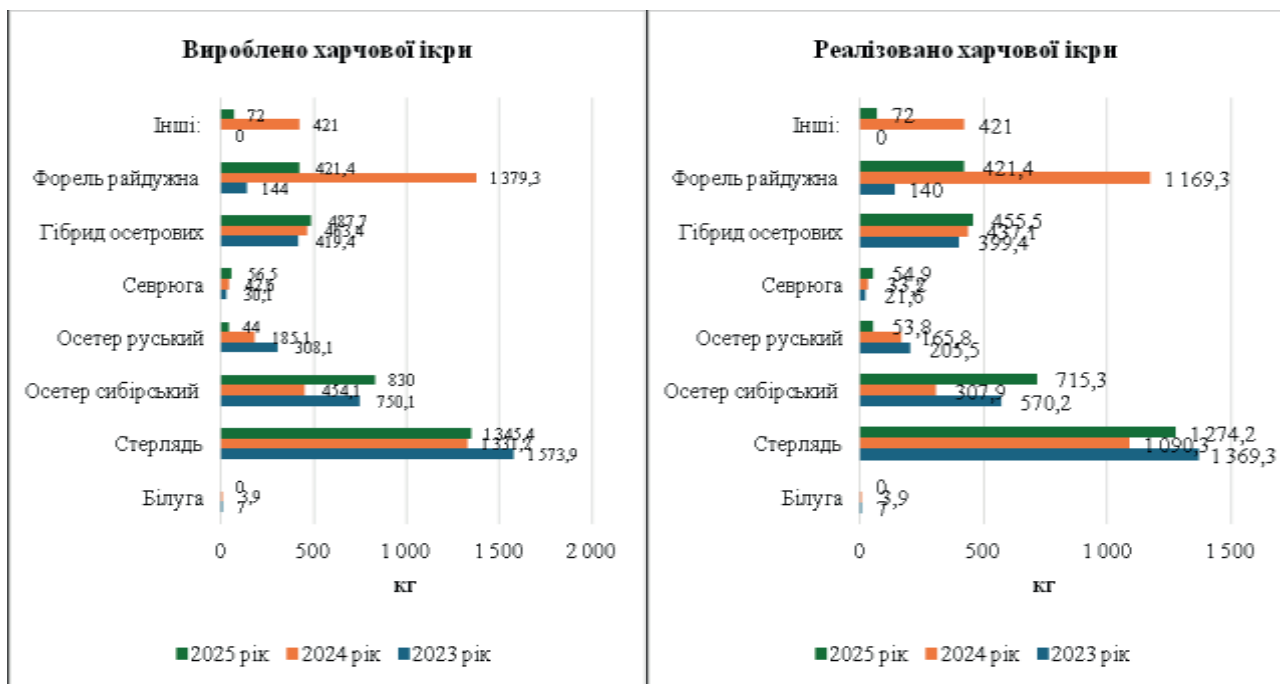

Рисунок 9 – Виробництво та реалізація харчової ікри, кг

Щодо виручки виробників від реалізації харчової ікри у 2025 році (рис. 10), найбільшою вона була під час реалізації ікри стерляді (19 846,8 тис. грн), яка продовжує утримувати лідируючу позицію на ринку.

Найменшу виручку серед об'єктів, що реально продавалися, отримано від реалізації харчової ікри гольця американського (108 тис. грн).

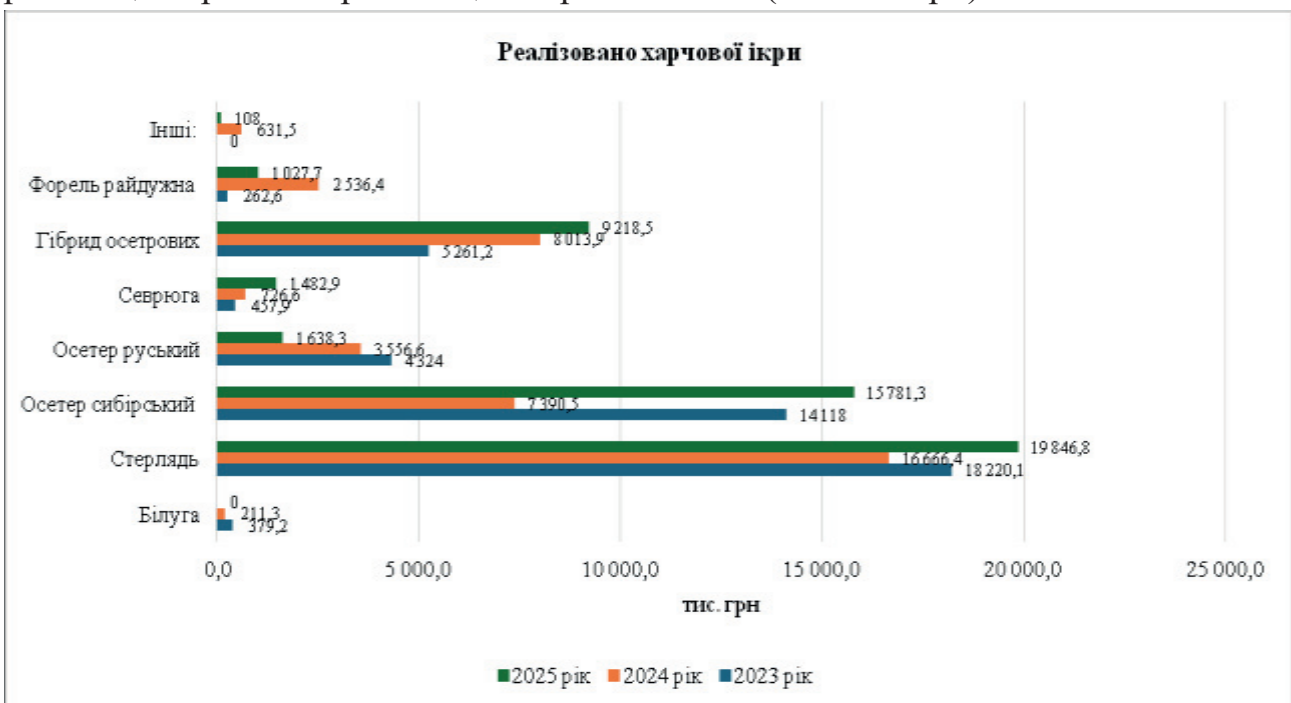

Рисунок 10 – Виручка від реалізації харчової ікри за окремими об'єктами аквакультури (100%% – 49 103,4 тис. грн)

Вартість одиниці продукції (кг) харчової ікри різних об'єктів аквакультури наведено у таблиці 9.

Таблиця 9. Вартість одиниці продукції харчової ікри риб, грн/кг, за окремими об'єктами аквакультури

Назва виду риби	Вироблено, кг	Реалізовано		Вартість одиниці реалізованої продукції, грн/кг
		маса, кг	вартість, грн	
Стерлядь	1 345,4	1274,2	19 846,7	15 576,2
Осетер сибірський	830	715,3	15 781,3	22 061,7
Осетер руський	44	53,8	1 638,3	30 464,9
Севрюга	56,5	54,9	1 482,9	27 011
Гібрид осетрових	487,7	455,5	9 218,5	20 237,9
Форель райдужна	421,4	421,4	1 027,7	2 438,9
Голец американський	72	72	108	1 500
Всього	3 257	3 047,1	49 103,4	

Найдорожчим серед наявних видів виявляється кав'яр осетра руського (30 465 грн/кг), найдешевшим серед осетрових – кав'яр стерляді (15 576 грн/кг), а харчова ікра форелі райдужної удесятеро дешевша за осетровий кав'яр

IV. Ремонтно-маточне поголів'я

Аналіз динаміки за 2024–2025 роки свідчить про різке скорочення маточного стада: якщо у 2024 році показник становив 226,7 тис. шт., то у 2025 році він упав до 146,6 тис. шт., що означає втрату понад 35 % чисельності лише за один рік. У 2025 році маса риби становила 454,9 т, що на 243,8 т менше порівняно з 2024 роком, коли цей показник складав 698,7 т. Незважаючи на те, що 2024 рік демонстрував ознаки відновлення після спаду 2022–2023 років, результат 2025 року повернув галузь до низьких значень, характерних для кризових періодів (рис. 11).

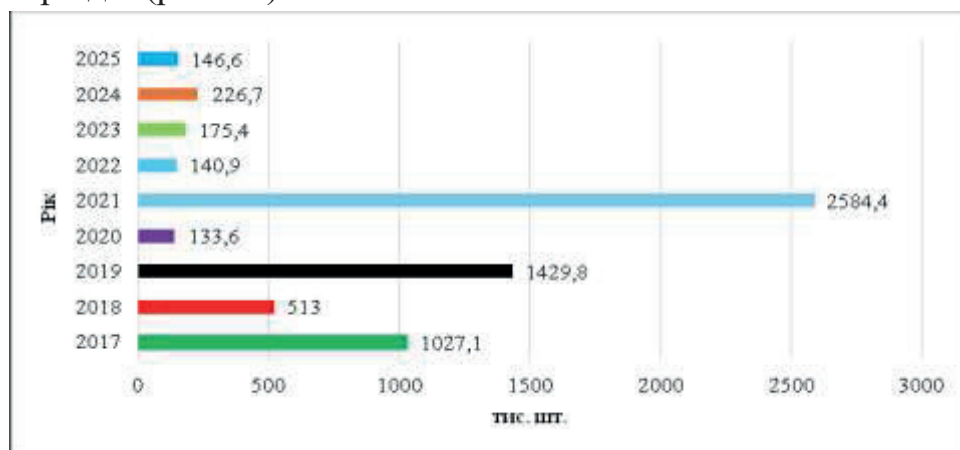

Рисунок 11 – Загальна чисельність ремонтно-маточного поголів'я риб за 2018–2025 роки

У структурі ремонтно-маточного поголів'я частка коропа продемонструвала критичне падіння: з 62,5 тис. шт. у 2024 році до 23,1 тис. шт. у 2025 р.. Це майже трикратне скорочення за рік фіксує історичний мінімум за весь період спостережень, починаючи з 2017 року. Порівняно з піковим 2021 роком обсяги

зменшилися у понад 57 разів, що свідчить про глибоку кризу відтворення виду (рис. 12).

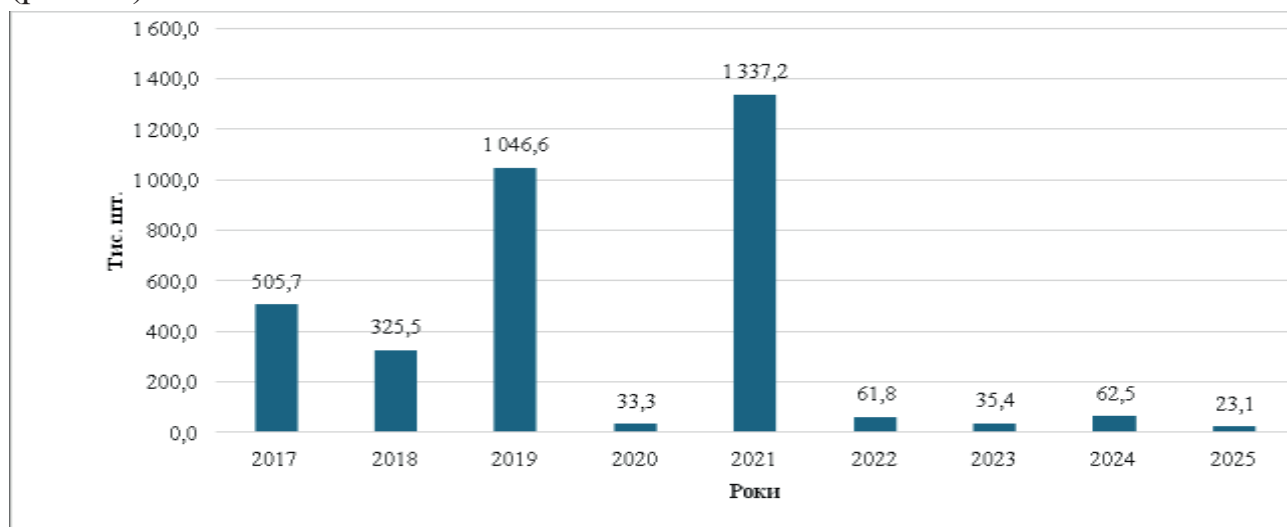

Рисунок 12 – Чисельність ремонтно-маточного поголів'я коропа

Наступною за кількістю є група ««рослиноїдних» видів (білий і строкатий товстолобики, білий амур та гібрид товстолобиків) – сумарно 18,4 тис. шт.

У 2025 році суб'єкти аквакультури продовжували фокусуватися на вирощуванні маточного поголів'я видів, що користуються стабільним попитом для зариблення. Утримання високих показників маточного поголів'я коропа (рис. 12) та «рослиноїдних» видів (рис. 13) порівняно з іншими об'єктами аквакультури пояснюється необхідністю забезпечення посадковим матеріалом ставкових господарств – найбільша чисельність.

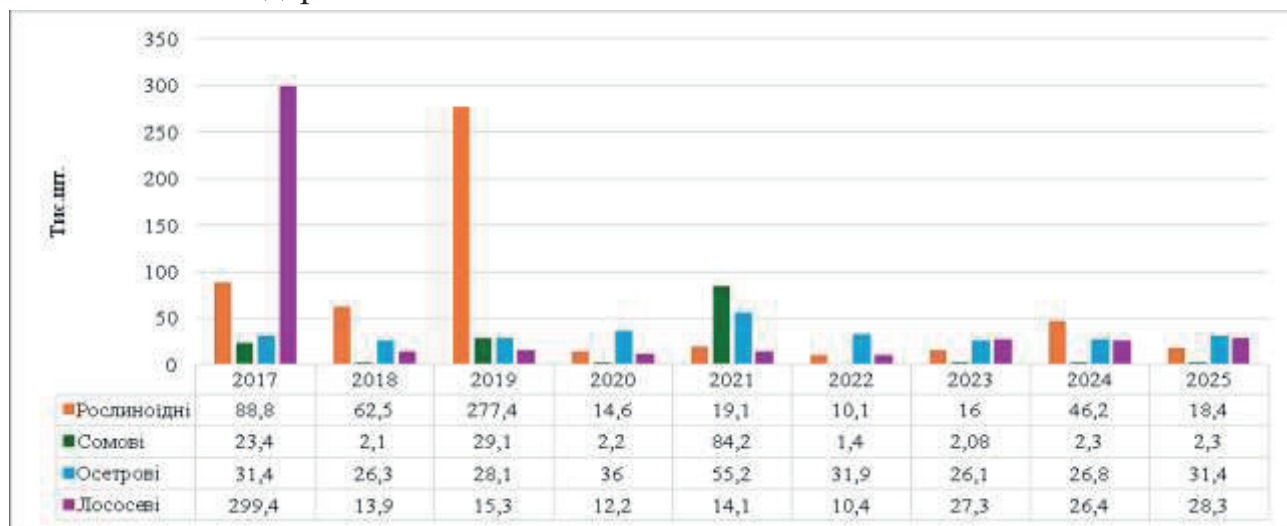

Рисунок 13 – Чисельність ремонтно-маточного поголів'я риб за групами

Найбільш різке скорочення зафіксовано у групі «рослиноїдних» риб (рис. 13), де чисельність зменшилася з 46,2 тис. шт. у 2024 році до 18,4 тис. шт. у 2025 р., тобто у 2,5 рази. Натомість група осетрових збільшила показники з 26,8 тис. шт. до 31,4 тис. шт., що може бути пов'язано з тривалим циклом вирощування та високою вартістю цієї продукції, яка стимулює господарства

підтримувати стадо. Показники лососевих (переважно за рахунок форелі райдужної та гольця) залишилися майже незмінними, демонструючи незначне зростання (26,4 тис. шт. у 2024 р. проти 28,3 тис. шт. у 2025 р.), що свідчить про стабільний ринковий запит на цю групу. У підсумку, 2025 рік продемонстрував зміщення акцентів у бік цінніших видів (осетрові, лососеві) при одночасному масштабному скороченні масового сегмента «рослиноїдних» риб.

Збільшення маточного поголів'я зафіксовано серед видів, що мають високу ринкову вартість або стратегічне значення для відновлення специфічних екосистем. Лідером за темпами приросту за 2024–2025 роки (рис. 14) стала стерлядь, чисельність якої зросла з 18,2 тис. шт. до 22,3 тис. шт., що вказує на збільшення виробництва продукції осетрових видів риб. Позитивну динаміку також показала райдужна форель (з 18,6 тис. шт. до 19,7 тис. шт.), що зумовлено стабільним попитом на цей вид у ресторанному бізнесі та рекреаційному рибальстві.

Особливий інтерес викликає розвиток інтенсивної аквакультури: маточне стадо кларієвого сома збільшилося з 0,19 до 0,3 тис. шт., а тилapia нільської – з 0,08 до 0,2 тис. шт. У 2025 році сформовано стадо харіуса європейського (0,3 тис. шт.), а чисельність білуги стабілізувалася на рівні 0,3 тис. шт..

Найбільш тривожні показники спостерігаються у групі видів, які традиційно складають основу зариблення внутрішніх водойм України. Критичне падіння чисельності маточного стада коропа – з 62,5 тис. шт. до 23,1 тис. шт. – свідчить про серйозну загрозу відтворенню цього виду в промислових масштабах. Ще більше скоротилося поголів'я товстолобика білого (з 20 тис. шт. до 3,7 тис. шт.) та білого амура з 11 тис. шт. до 3,8 тис. шт.

Суттєве зменшення чисельності торкнулося і хижих видів риб, що вказує на зміну пріоритетів у галузі або на зростання складності їх утримання в поточних умовах. Негативна динаміка простежується у щуки (зменшилася з 7,3 до 6,5 тис. шт.) та а судака звичайного – з 2,8 до 1,7 тис. шт..

Водночас, аналіз даних щодо таких видів, як судак звичайний (1,7 тис. шт.), та осетер сибірський (4,4 тис. шт.), показує зниження чисельності плідників або стагнацію. У зв'язку з цим, як і в попередні звітні періоди, виникають сумніви щодо достовірності даних про збільшення обсягів вирощування судака звичайного, оскільки ці показники знову не узгоджуються з інформацією про чисельність маточного поголів'я. Наявна кількість плідників не здатна забезпечити заявлені обсяги вирощування товарної продукції при стандартних біотехнологічних нормах. Спеціалістам, відповідальним за заповнення статистичних форм, доцільно більш ретельно опрацьовувати дані первинної звітності. Крім наведених на діаграмах даних щодо риб, варто

звернути увагу на формування маточного поголів'я ракоподібних. Загальна чисельність маточного стада цієї групи склала 80,5 тис. шт. вагою 4,4 т

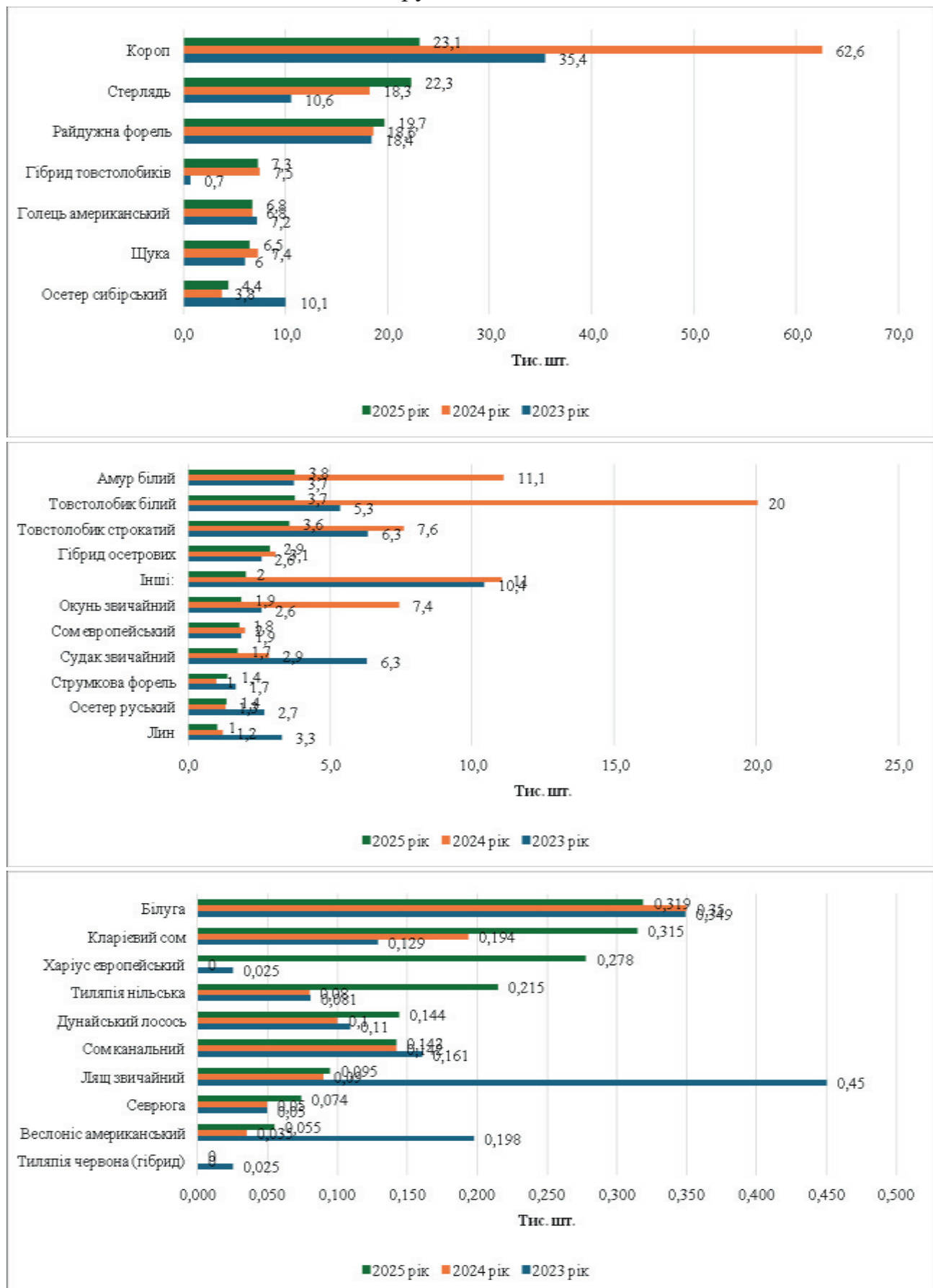

Рисунок 14 – Чисельність ремонтно-маточного поголів'я за видами риб

У 2025 році поголів'я рака широкопалого (аборигенний вид, занесений до Червоної книги України) становило 500 шт. вагою 75 кг, що є помітним та тривожним зменшенням порівняно з показниками попередніх років (для порівняння, у 2024 році звітувалося про 2,1 тис. т.). Також спостерігалось скорочення маточного поголів'я рака вузькопалого – 68,2 тис. шт. вагою 4,1 т у 2025 році, що є зменшенням порівняно з 2023 роком, хоча і дещо вищим за показник 2024 року.

Аналізуючи ці дані, бачимо диверсифікацію української аквакультури: хоча по деяких традиційних видах раків (широкопалій та вузькопалій) спостерігається зменшення маточного поголів'я, водночас відбувається активний розвиток розведення нових та менш поширених видів, таких як австралійський червоноклешневий рак.

V. Отримання ікри та личинок риб та інших гідробіонтів

Формування повноцінного репродуктивного матеріалу та забезпечення високого рівня виживаності личинкових стадій є ключовою передумовою стабільної роботи підприємств аквакультури. Саме ці процеси визначають ефективність виробничого циклу, рівень відтворення популяцій і економічну доцільність діяльності господарств, що спеціалізуються на вирощуванні риби або розведенні цінних водних біоресурсів.

5.1 Отримання ікри

Інформацію про кількість отриманої ікри від суб'єктів аквакультури почали системно збирати з 2023 року у зв'язку з удосконаленням статистичної звітності, тому порівняння здійснюється саме з цим роком як базовим.

У 2025 р. ситуація змінилася – зафіксовано зростання обсягів отриманої ікри порівняно з 2024 роком (табл. 10). Загальний показник становив 1 244,8 млн шт., що на 583,7 млн шт. (+88,3 %) більше, ніж у 2024 р. (661,1 млн шт.), і перевищив рівень 2023 року (966,5 млн шт.). В інкубаційних цехах отримано 492,8 млн шт., що, однак, на 124,7 млн шт. (-20,2 %) менше, ніж у 2024 р. (617,5 млн шт.), тобто зростання загального обсягу відбулося не за рахунок цієї категорії. Водночас за межами інкубаційних цехів обсяги різко зросли до 751,9 млн шт., що на 708,3 млн шт. більше, ніж у 2024 р. (43,6 млн шт.), або у понад 17 разів (+1 625 %).

Зміщення виробництва ікри поза інкубаційними цехами суперечить європейським тенденціям. Перехід до отримання ікри та личинок в риборозплідниках та рециркуляційних системах дозволить зробити вирощування цілорічним, впровадити дворічний цикл та збільшити кінцеве виробництво товарної продукції [2].

Таблиця 10 – Отримано ікри та личинок риб

Категорія	Роки							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Усього отримано ікри	0	0	0	0	0	966,5	661,1	1 244,8
в інкубаційних цехах	0	0	0	0	0	833,2	617,5	492,8
за межами інкубаційних цехів	0	0	0	0	0	133,3	43,6	751,9
Усього отримано личинок	1 012,6	752,2	977,8	796,2	1 846,1	1 295,8	584,8	648,5
в інкубаційних цехах	907,6	659,1	744,1	647,2	1 739,8	896,1	365,1	314,2
за межами інкубаційних цехів	105	93,1	233,7	149	106,3	399,6	219,7	334,3
Частка личинок, отриманих поза межами цехів, %	10,4	12,4	23,9	18,7	5,8	30,8	37,6	51,5

Щодо отримання личинок риб, у 2024 р. загальний обсяг становив 584,8 млн шт., а у 2025 р. збільшився до 648,5 млн шт. В інкубаційних цехах обсяг отриманих личинок скоротився з 365,1 млн шт. у 2024 році до 314,2 млн шт. у 2025 році (зменшення на 50,9 млн шт.). Водночас за межами інкубаційних цехів спостерігалось суттєве зростання: з 219,7 млн шт. у 2024 році до 334,3 млн шт. у 2025 році, що становить приріст на 114,6 млн шт., або на 52,2 %.

Показовою є динаміка частки личинок, отриманих поза межами інкубаційних цехів: у 2024 році вона становила 37,6 %, а у 2025 році зросла до 51,5 %. Таким чином, за один рік відбулося зміщення структури виробництва личинок із контрольованих умов у неконтрольовані. Це може свідчити про технологічний регрес, суттєві зміни в методології обліку або проблеми з достовірністю статистичних даних.

Загалом, 2024 рік характеризується спадом виробництва як ікри, так і личинок, тоді як у 2025 р. відбулося значне зростання обсягів ікри (до 1244,8 млн шт., що перевищило рівень 2023 р.) при подальшому скороченні виробництва личинок (до 391,9 млн шт.) та суттєвому зміщенні виробничих процесів за межі інкубаційних цехів.

За видовим складом у 2024–2025 рр. спостерігаються значні аномалії (рис. 15). Найбільш сумнівним є показник щодо щуки: у 2025 р. обсяг отриманої ікри та личинок – по 604,3 млн шт. Це означає 100 % виживаність, що є біологічно неможливим. Щодо стерляді, навпаки, відбулося катастрофічне падіння з 200,7 млн шт. у 2024 році до 4 млн шт. у 2025 році, тобто у 50 разів, що на тлі зростання маточного поголів'я свідчить про те, що господарства не проводили нерестові кампанії через воєнний стан, брак кормів, персоналу або електроенергії. Білий амур показав зменшення з 85,9 млн шт. до 82,5 млн шт., що загалом корелює зі скороченням маточного стада.

Товстолобик строкатий показав стабільне виробництво ікри на рівні 114,7–115,5 млн шт. в обидва роки. Це позитивний сигнал, оскільки більшість інших видів демонструють різкі коливання або падіння. Товстолобик білий зменшив показник з 95,7 млн шт. до 60 млн шт., і при значно більшому скороченні

маточного поголів'я навіть ці показники виглядають завищеними, що викликає сумніви у достовірності даних.

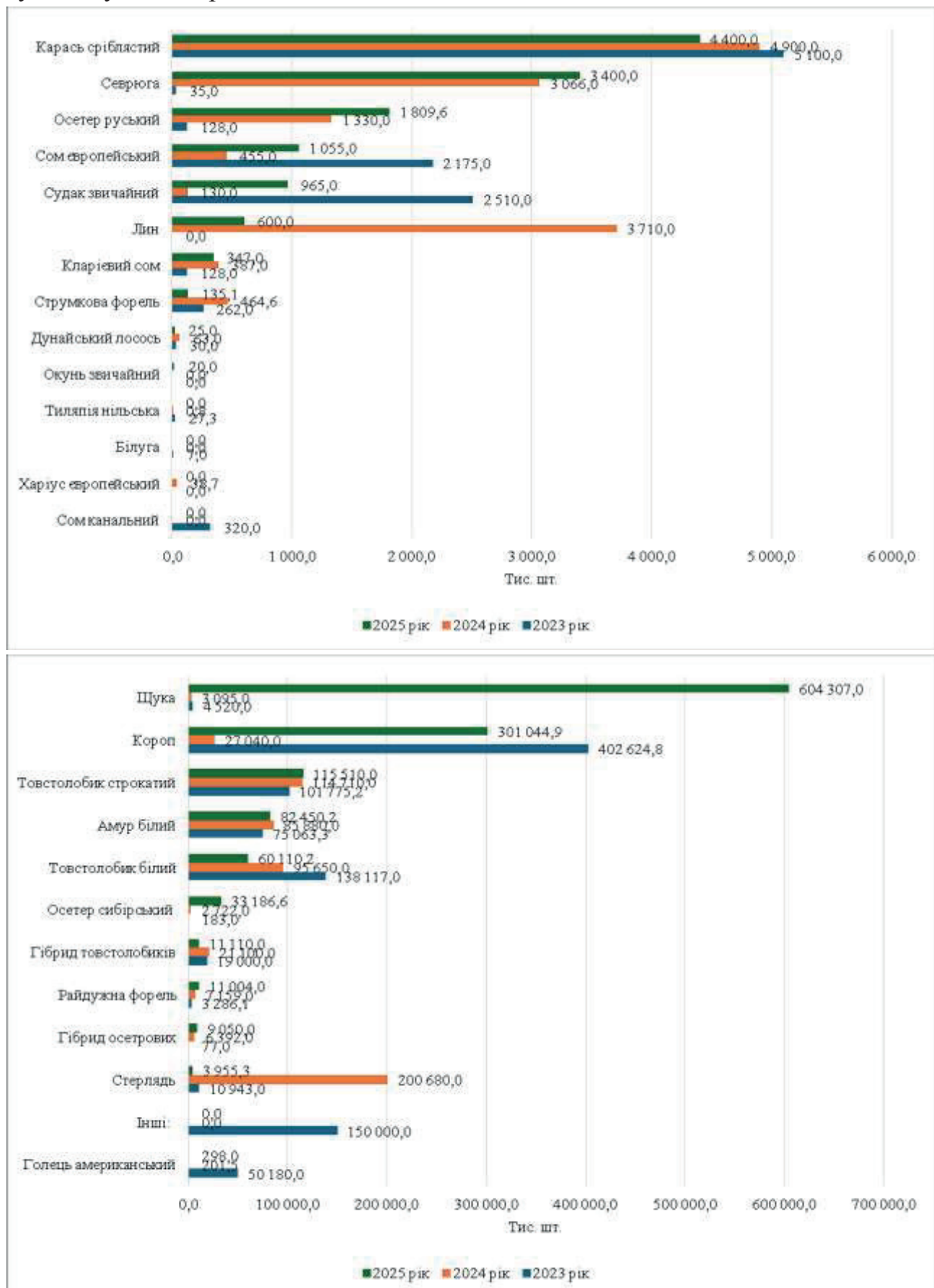

Рисунок 15 – Динаміка отримання ікри різних видів риби, тис. шт.

Отримання ікри гібриду товстолобиків зменшилися з 21,1 млн шт. до 11,1 млн шт., що вдвічі менше, і свідчить про згортання роботи з гібридизації через складність технології. Голець американський залишається на рівні 0,2–0,3 млн шт. Судак звичайний демонструє стабільно низький показник 0,1 млн шт. протягом останніх двох років, що абсолютно не кореспондує із задекларованими обсягами вирощування товарного судака звичайного і свідчить про відсутність реального промислового відтворення цього виду. Сом європейський зріс з 0,5 до 1 млн шт..

Поточні обсяги штучного вирощування дунайського лосося (0,06 млн шт. у 2024 році та 0,03 млн шт. у 2025 році) та струмкової форелі (0,13 млн шт. у 2025 році) повністю відповідають їхньому некомерційному статусу. Оскільки ці види, разом із харіусом, відтворюються виключно з метою збереження генофонду в природних водоймах, такі показники є нормативними, очікуваними та свідчать про виконання цільових екологічних завдань. За категорією «Інші» обсяги скоротилися з 0,15 млн шт. у 2024 році до 0,05 млн шт. у 2025 році.

За результатами аналізу отримання ікри у 2024–2025 роках більшість видів демонструє різкі, часто біологічно неможливі коливання: неймовірний стрибок у щуки, катастрофічне падіння у стерляді. Такі аномалії свідчать про системні проблеми з достовірністю статистичних даних, формальне заповнення звітності та відсутність належного первинного обліку. Отже, реальні обсяги отриманої ікри, ймовірно, є значно нижчими, а наявна інформація потребує ретельної перевірки за першоджерелами, тобто даними конкретних підприємств.

5.2 Отримання личинки

У 2025 році у виробництві личинки коропа спостерігалась позитивна динаміка із збільшенням кількості особин 256 560 тис. шт. у 2025 р. на відміну від 2024 р. (210 696 тис. шт.). Щодо щуки відбулося зростання майже у 9 разів – з 8 883 тис. шт. у 2024 році до 78 921,7 тис. шт. у 2025 році, що може свідчити про невідповідність або неузгодженість статистичних даних (рис. 16).

За білим амуром зафіксовано зростання з 67 453,5 тис. шт. до 81 511,1 тис. шт., тобто обсяги збільшилися приблизно на 21 % порівняно з попереднім роком. Показники товстолобика білого продемонстрували скорочення з 97 536,5 тис. шт. до 55 526,1 тис. шт., що означає зменшення обсягів на 43,1 % порівняно з попереднім роком, а от у товстолобика строкатого кількість личинки скоротилися зі 163 380 тис. шт. до 117 659 тис. шт., що означає падіння приблизно на 28 % порівняно з попереднім роком.

Обсяги відтворення гібрида товстолобиків суттєво знизилися: з 22 083 тис. шт. у 2024 році до 13 220 тис. шт. у 2025 році, тобто скорочення становило 40 %.

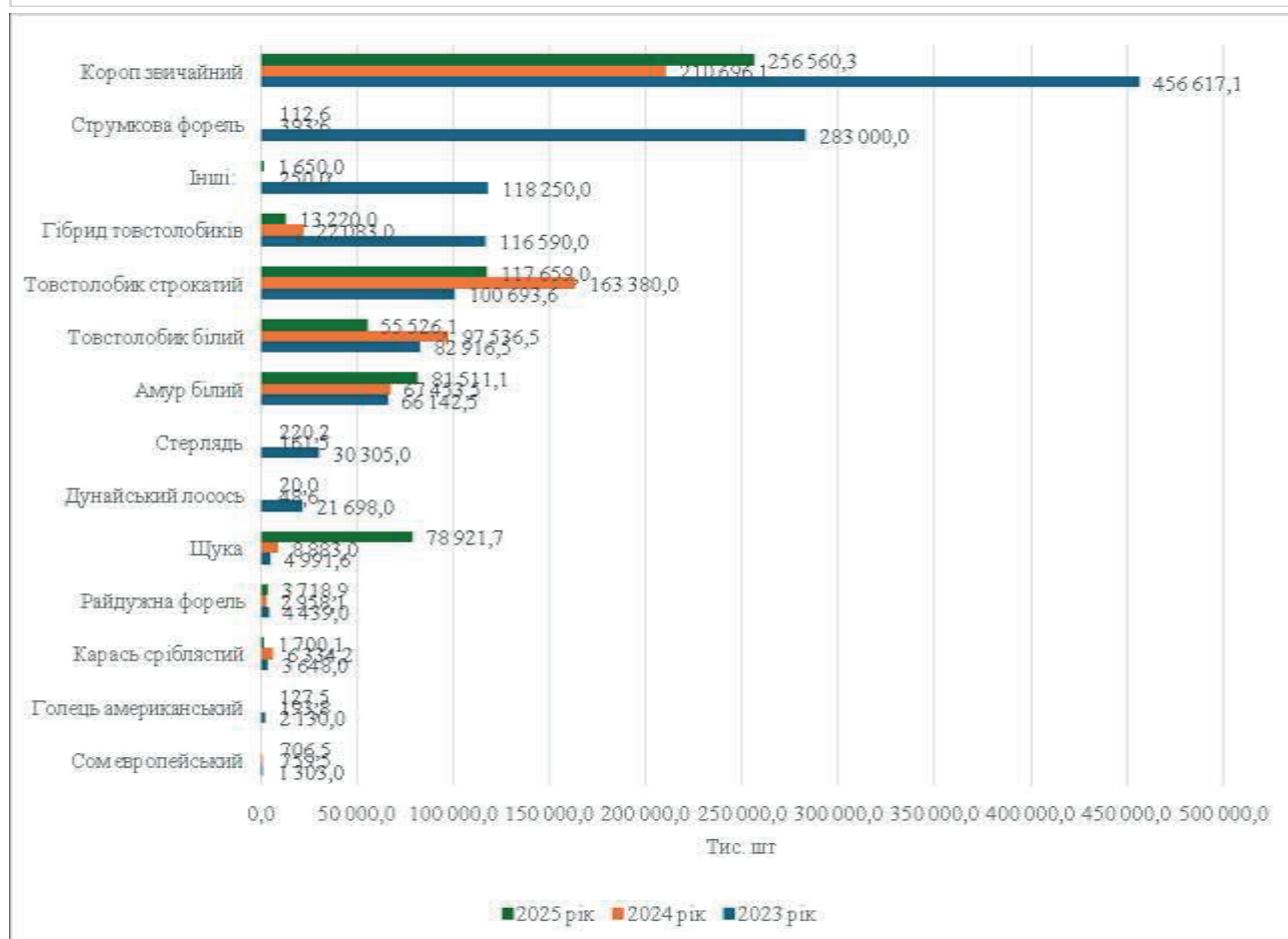
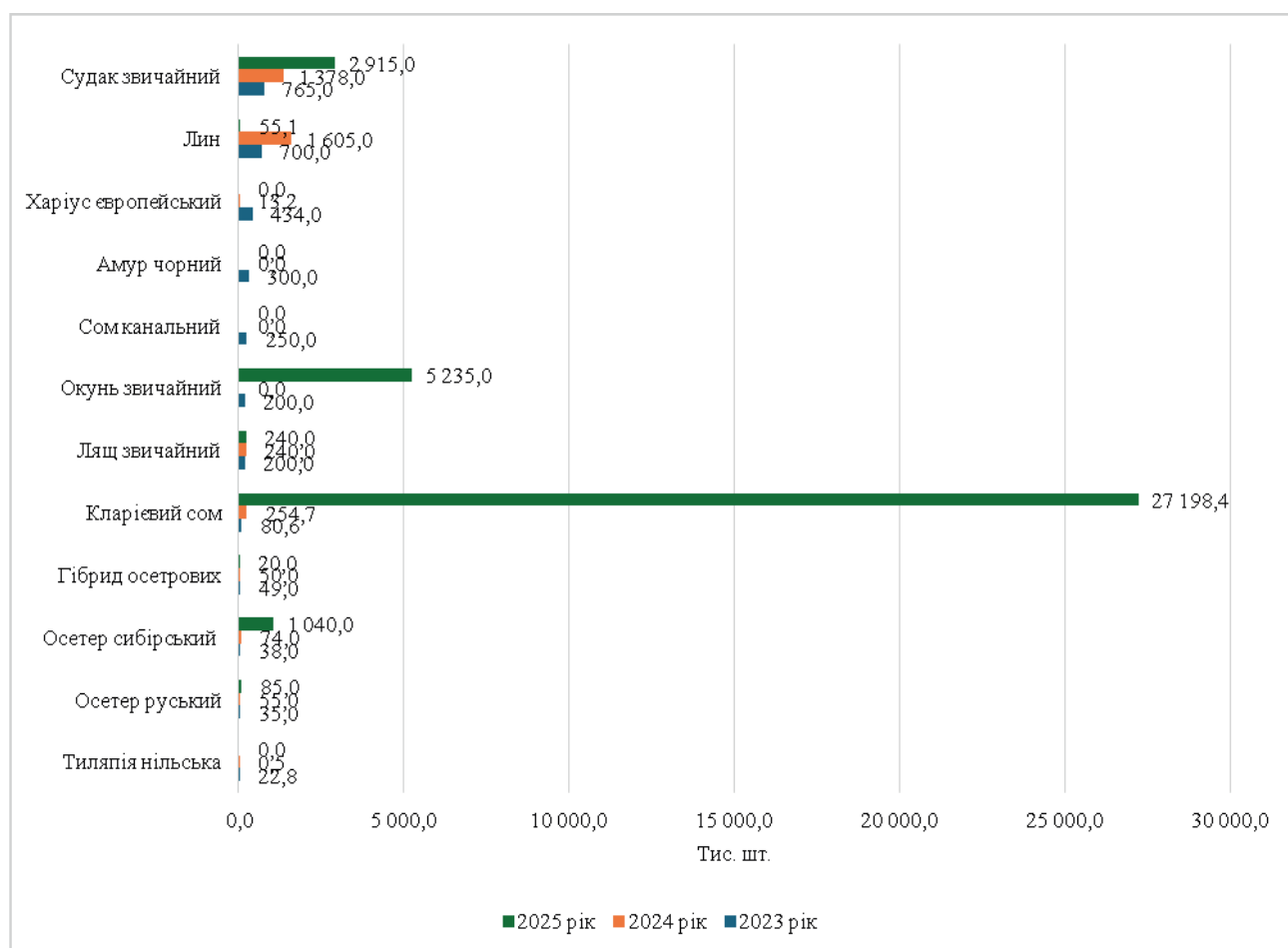

Рисунок 16 – Динаміка отримання личинки різних видів риб, тис. шт.

Показники отримання личинок лососевих демонструють суттєву різницю залежно від конкретного виду риб. Обсяги райдужної форелі зросли з 2 958 тис. шт. до 3 718,9 тис. шт. (+26 %), а гольця американського – зі 127,5 тис. шт. до 193,9 тис. шт. Відтворення струмкової форелі знизилося з 393,6 тис. шт. до 112,6 тис. шт., дунайського лосося – з 48,6 тис. до 20 тис. шт., а обсяги харіуса європейського впали до нуля після 13,24 тис. шт. у 2024 році, що також може свідчити про неузгодженість або невідповідність звітних даних.

Серед осетрових спостерігається різноспрямована динаміка: обсяги осетра руського зросли з 55 тис. шт. до 85 тис. шт. (в 1,5 раза), у осетра сибірського зафіксовано стрімкий стрибок із 74 тис. шт. до 1 040 тис. шт. (у 14 разів), тоді як виробництво гібрида осетрових, навпаки, скоротилося з 50 тис. шт. до 20 тис. шт. (у 2,5 раза). Стерлядь продемонструвала позитивну динаміку, збільшивши показники з 161,5 тис. шт. у 2024 році до 220,2 тис. шт. у 2025 році.

Обсяги відтворення кларієвого сома зросли з 254,7 тис. шт. до 27 198,4 тис. шт., тобто майже у 107 разів, що може свідчити або про надзвичайно стрімкий розвиток аквакультури, або про хибність отриманих у результаті анкетування даних.

Судак звичайний зріс з 1 378 тис. шт. до 2 915 тис. шт. тобто збільшилися більш ніж удвічі, сом європейський – з 759,5 тис. шт. до 706,5 тис. шт. тобто зафіксовано незначне скорочення. Лин показав стрімке падіння з 1 605 тис. шт. до 55,1 тис. шт. У сегменті гольця американського зафіксовано помітне скорочення – з 193,8 тис. шт. до 127,5 тис. шт.

У 2025 році спостерігається різноспрямована динаміка отримання личинок риб: суттєве падіння обсягів у коропа, товстолобика (білого, строкатого та їх гібридів), лина, а також аборигенних лососевих (дунайського лосося та струмкової форелі) поряд із багаторазовим зростанням у радужної форелі, судака звичайного, сибірського осетра та кларієвого сома. Такі аномалії, особливо гігантський стрибок показників щуки та кларієвого сома, часто свідчить про низьку достовірність або неузгодженість звітних статистичних даних.

VI. Отримано молоді риб та інших гідробіонтів

У 2025 році в Україні було отримано 330,7 млн шт. молоді риб загальною масою 4 911,2 т, тоді як у 2024 році – 394 млн шт. та 6 334,8 т відповідно. Порівняно з 2024 роком у 2025 році спостерігається зменшення як за кількістю, так і за масою вирощеного рибопосадкового матеріалу. Кількість молоді скоротилася на 63,3 млн шт. (приблизно на 16 %), а загальна маса – на 1 423,6 т (близько 22,5 %). Це свідчить про зниження обсягів виробництва рибопосадкового матеріалу у 2025 році після більш високих показників попереднього року (табл. 11).

Таблиця 11 – Виробництво молоді риби (2018–2025 рр.)

Вирощено та виловлено рибопосадкового матеріалу	Роки							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Вирощено рибопосадкового матеріалу, млн шт.	154,5	126,7	166,9	187,5	77,5	361,6	394	330,7
Вирощено рибопосадкового матеріалу, т	8 602	7 740	9 446	7 767	7 902	5 494,9	6 334,8	4 911,2
Витрати кормів на рибопосадковий матеріал, т	9 408	8 587	7 941	6 337	5 335	10 008	8 062,7	6 304,8
Вселення у внутрішні водні об'єкти, млн шт.	0,3	0,63	0,499	0,022	0,005	25,6	12	37,4

Як і в попередні роки, основу виробництва становили коропові види риб. Найбільше було отримано молоді коропа – 117,9 млн шт., що робить його основним видом у структурі риборозведення. Значні обсяги також припадають на білого товстолобика – 54,4 млн шт., строкатого товстолобика – 53,5 млн шт., білого амура – 36,7 млн шт. та гібриди товстолобиків – 13,4 млн шт.

Переважає частина молоді, як і раніше, вирощувалася у ставках. Саме тут зосереджені основні обсяги коропа, товстолобиків, білого амура, карася сріблястого та інших традиційних ставкових видів. У садках обсяги були значно меншими та використовувалися переважно для форелі, коропа і деяких інших видів. Резервуари, басейни та рециркуляційні аквакультурні системи застосовувалися головним чином для осетрових, форелі та кларієвого сома.

Серед хижих видів найбільше отримано молоді щуки – 5,3 млн шт. та судака звичайного – 2 млн шт. Обсяги судака звичайного значно менші, ніж у 2024 році, коли його вирощування виглядало аномально високим. Це може свідчити про повернення до більш реалістичних масштабів виробництва цього виду. Молодь окуня та європейського сома залишалася на низькому рівні.

Райдужної форелі у 2025 році отримано 18,3 млн шт. масою 194,6 т. Це свідчить про збереження вагомості ролі форелівництва, хоча його масштаби залишаються меншими порівняно з короповими видами. Як і раніше, значна маса форелі при відносно невеликій кількості особин свідчить про вирощування достатньо крупної молоді.

Серед осетрових найбільші обсяги припадали на стерлядь – 5,9 млн шт., а також сибірського осетра – 983 тис. шт. Руський осетер та гібриди осетрових мали менші показники, але залишались присутніми у виробництві.

У 2025 році придбано в інших суб'єктів господарювання 159,8 млн шт. молоді риб, що становить значну частку загального ресурсу. Це свідчить про

суттєву роль внутрішнього ринку рибопосадкового матеріалу. У контрольовані умови для товарного вирощування переведено 86,3 млн шт. молоді, що підтверджує активне використання власного посадкового матеріалу для подальшого виробництва товарної риби.

У природні водойми у 2025 році випущено 37,4 млн шт. молоді риб загальною масою 175,3 т. Порівняно з 2024 роком, коли було вселено 12 млн шт., кількість зарибку зросла більш ніж утричі. Водночас загальна маса випущеної молоді зменшилась порівняно з 270,5 т у 2024 році. Це свідчить, що у 2025 році акцент зроблено на більшу кількість, але дрібнішу за розміром молодь.

Найбільші обсяги зариблення забезпечували короп, білий і строкатий товстолобики, а також гібриди товстолобиків. Також випускали білого амура, щуку, судака звичайного.

Разом із рибами у 2025 році отримано 10,5 млн шт. молоді інших гідробіонтів масою 9,8 т. Основу становив вузькопалий рак – понад 10,5 млн шт., що значно перевищує показники 2024 року, коли його було лише 962,4 тис. шт. Таким чином, виробництво молоді вузькопалого рака зросло більш ніж у 10 разів, що є одним із найпомітніших позитивних зрушень року.

Також отримано 13,5 тис. шт. широкопалого рака, хоча його обсяги залишаються невеликими. Австралійський червоноклешневий рак – лише 0,5 тис. шт. проти 50 тис. шт. у 2024 році. Натомість з'явилися невеликі обсяги гігантської прісноводної креветки.

Загалом 2025 рік показав зниження загального виробництва молоді риб порівняно з рекордним 2024 роком, однак обсяги залишаються значно вищими, ніж у 2022 році. Основу галузі продовжують формувати коропові види, зберігається виробництво форелі та осетрових, а також суттєво зросли масштаби зариблення природних водойм.

Водночас дані свідчать про зміщення акценту від вирощування важкої молоді (зменшення індивідуальної маси одного екземпляра) до отримання більшої кількості дрібнішого посадкового матеріалу. Така тенденція може бути пов'язана як з технологічними особливостями, так і з прагненням знизити витрати на дорощування. Також слід враховувати, що виживаність молоді меншого розміру та меншої ваги, є нижчою (за даними літератури), тому кількість товарної продукції визначають орієнтовно, з урахуванням можливих втрат.

VII. Витрати кормів протягом 2025 року.

Корми складають від 50 % до 70 % собівартості вирощування продукції аквакультури.

Сучасний етап використання кормів характеризується поступовою відмовою від низькопродуктивних кормів (зернові суміші, макуха) на користь екструдованих повнораціонних кормів. Вони забезпечують високу засвоюваність, мінімальне забруднення водою та швидкий приріст біомаси.

Україна, маючи значний фонд рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), наразі перебуває у стані трансформації – від екстенсивного та напівінтенсивного вирощування (короп у ставках) до інтенсивних методів (форель, кларієвий сом, осетрові в РАС/УЗВ). Це має створювати стабільно зростаючий попит на комбіновані корми, виготовлені за складними, визначеними за результатами ретельних досліджень, рецептурами у заводських умовах. У той же час анонімізація даних від господарств у формі 1А Аквакультура (а раніше в 1 А Риба) унеможливорює отримання інформації щодо конкретних видів кормів, що використовуються у господарствах (власного виробництва, переважно рослинні, заводські, продукція комахівництва, переробка відходів тваринництва та птахівництва тощо), тому згадка про перехід до більш інтенсивних методів вирощування є припущенням/побажанням, а не констатацією.

Корми займають понад 50 % витрат у ставковому рибництві та можуть досягати значно вищих показників у системах РАС. Україна для виробництва продукції аквакультури імпортує близько 42 % комбікормів.

Обсяги споживання кормів за об'єктами аквакультури відповідно до даних форми 1 А Аквакультура наступні:

- коропові види – 92,8% споживання кормів;
- лососеві – 3 %;
- осетрові (білуга, стерлядь, осетри срібріський та руський/дунайський, севрюга, гібриди осетрових, веслоніс американський) – 0,6 %.
- хижі види риб (соми європейський та каналний, судак звичайний, окунь, щука): 0,6 %;
- сом кларієвий: 0,4 %.

На основі даних Розділу 8 «Витрати кормів» звіту, загальний обсяг використання кормів у 2025 році склав 25, 8 тис. тонн.

Нижче наведено аналіз структури та ефективності витрат за напрямками:

1. Розподіл за об'єктами годівлі

Найбільша частка ресурсів спрямована на вирощування товарної продукції:

- товарна риба та ракоподібні: 18 884,5 т (73,1 % від загального обсягу);
- молодь риб: 6 335,8 т (24,5 %);
- маточне поголів'я: 623,4 т (2,4 %).

2. Аналіз витрат за видами риб

Ринок кормів чітко сегментований за домінуючими видами:

- короп звичайний – безумовний лідер споживання: 23 тис. т, що становить 89,04 % від усіх витрат кормів у звіті 2025 року;
- райдужна форель – другий за обсягом споживач: 707,7 т;
- карась сріблястий – третє місце: 665,4 т;
- осетрові (осетер сибірський, руський та гібриди осетрових) сукупно споживають понад 142,3 т високопротеїнових кормів.

3. Технологічні особливості (на основі цифр):

- найбільші витрати кормів для маточного стада спостерігаються у форелі (54,6 т) та осетрових.
- Споживання кормів для креветок та раків у звіті є мінімальним (наприклад, 200 кг для білоногої креветки), що вказує на початковий або експериментальний етап розвитку цього напрямку.

Загальний обсяг споживання кормів знизився з 34,2 тис. тонн у 2020 році до 25,8 тис. тонн у 2025 році. Але казати про сталу тенденцію, мабуть, некоректно, якщо брати до уваги як скорочення виробництва товарної продукції 2022 року, так і виключення з виробничого процесу значної кількості товарних господарств Сходу та Півдня України упродовж 2022–2025 рр. Для висновків з цього приводу потрібно аналізувати витрати кормів за господарствами, які давали інформацію протягом усього періоду моніторингу (тобто запровадження форми 1А Риба та 1А Аквакультура). У той же час, враховуючи анонімізацію даних, зробити це (аналіз за господарствами) неможливо (табл. 12)

Таблиця 12 – Витрати кормів на різну категорію риб

Роки	Витрати кормів, т			
	Усього	у тому числі на:		
		молодь	маточне поголів'я	товарну рибу та ракоподібних
2020	34 243,3	7 941,6	738,9	25 562,7
2021	28 454,5	6 336,5	1 263,4	20 854,5
2022	23 327,3	5 335,1	717	17 275,1
2023	28 770,9	10 007,6	593,2	18 266
2024	29 497,8	8 062,7	745,3	20 687,4
2025	25 843,6	6 335,8	623,4	18 884,5

Найнижчий показник зафіксовано у 2022 році (23,3 тис. тонн), що безпосередньо пов'язано з початком повномасштабної війни, втратою виробничих потужностей та розривом логістичних ланцюгів.

Структура витрат за категоріями:

- Товарна риба: Цей сегмент стабільно займає ~70–75 % усіх витрат кормів. У 2025 році на товарну рибу пішло 18,9 тис. тонн.
- Молодь: У 2023 році спостерігався аномальний стрибок витрат на молодь (10 тис. тонн), що вдвічі більше за показник 2022 року.

- Маточне поголів'я: Це найменша, але найбільш стабільна категорія (близько 2–3 % ринку).

Для розрахунку ефективності використаємо дані про витрати кормів на товарну рибу (Розділ 8) та обсяги вирощування товарної риби (Розділ 7).

Кормовий коефіцієнт (КК) має показувати, скільки кілограмів корму було витрачено на вирощування 1 кг риби. Чим нижче це число, тим вища ефективність засвоювання корму (для конкретного одного об'єкта аквакультури). З іншого боку, доволі високі КК корокових риб та осетрових пов'язані з особливостями їх систем травлення, їх кормовою спеціалізацією у природних умовах та умовами штучного оселища, у якому вони вирощуються, та умов утримання у цілому (тобто стану добробуту риб).

У таблиці 13 наведено обсяги витрат кормів на товарну рибу, обсяги виробництва/вирощування відповідного об'єкту аквакультури (взято до уваги об'єкти аквакультури з найбільшими обсягами виробництва) та КК за 2023-2025 рр., тобто роки, коли інформація подавалась не за групами об'єктів аквакультури, а за конкретними видами.

Таблиця 13 – Розрахунок ефективності корму за ключовими видами (2023–2025 рр.)

Вид риби	Рік	Витрати корму на товарну рибу (т)	Вироблено товарної продукції (т)	Кормовий коефіцієнт (КК)
Короп	2023	16 659,8	7 122,8	2,34
	2024	18 630,8	8 896,2	2,09
	2025	17 025,6	8205,4	2,07
Райдужна форель	2023	209,5	305,1	0,69
	2024	491,7	340,6	1,44
	2025	485,7	565,4	0,86
Осетер сибірський	2023	10,5	5,7	1,82
	2024	37,6	16,4	2,29
	2025	34,6	13,7	2,52
Гібрид осетрових	2023	37,8	15,7	2,41
	2024	13,8	21,3	0,65
	2025	7,7	20,5	0,38
Кларієвий сом	2023	6,6	192,4	0,03
	2024	165,6	103,8	1,6
	2025	95,9	227,9	0,43
Карась сріблястий*	2023	648,2	1 316	0,49
	2024	672,2	1 143,2	0,59
	2025	481,9	1 282,1	0,38

Аналіз цієї таблиці показує, що більш-менш одноманітні КК зазначаються лише у коропа та карася сріблястого. В решти видів спостерігаються доволі значні коливання навіть у проміжку часу у три роки, що може свідчити як про використання кожного року якихось нових кормів, зміни умов утримання тощо,

так і про неякісний статистичний матеріал. Крім того, нам невідомо, щоб для карася сріблястого використовували якісь спеціалізовані корми: він, як можна припустити, споживає частину кормів, призначених для коропа. Побіжний аналіз літератури показав, що КК сріблястого карася навіть у Китаї, де цей об'єкт вважається цінним та ефективним у частині використання кормів, знаходиться у межах 1–2, тобто значно вище наведених у таблиці показників.

Динаміку витрат кормів для товарної риби можна відстежити протягом 11 років лише для коропа звичайного (табл. 14):

Таблиця 14. Динаміка витрат кормів для товарної риби

Рік	Обсяг витрачених кормів, кг	Обсяг вирощеної товарної риби, кг	КК
2015	21 923 995	9 903 500	2,21
2016	26 150 667	9 865 000	2,65
2017	30 285 720,2	9 624 000	3,15
2018	29 949 791,8	9 584 800	3,12
2019	24 470 374	8 516 400	2,87
2020	22 335 839	8 014 228,9	2,79
2021	16 852 176	7 410 551,7	2,27
2022	14 580 262	7 438 789,8	1,96
2023	16 659 839	7 122 776,9	2,34
2024	18 630 787	8 896 210,4	2,09
2025	17 025 635,5	8 205 419,75	2,07

Як видно з таблиці, можна припускати певне покращення КК (зниження) від 2020 року, але висновки робити зарано з огляду зокрема на воєнний стан в країні, тобто форс-мажорні обставини.

У зв'язку з карасем сріблястим як об'єктом аквакультури (як він зараз фігурує у статистичній формі 1А Аквакультура), доречно звернутися до наукових установ з метою з'ясування доцільності використання цього чужорідного виду як об'єкту полікультури, коли у ставку/технологічній рибогосподарській водоймі вирощуються одночасно короп та карась сріблястий, адже, як свідчать останні дослідження, карась сріблястий є конкурентом коропа звичайного за кормові ресурси та фактично руйнує екосистему ставка, і його вирощування у великих обсягах (а він фактично займає 2–3 місце за обсягами товарної риби в аквакультурі України) може мати наслідком зменшення врожайності того самого коропа звичайного [3]. Звичайно, це припущення, яке потребує перевірки в натурному експерименті.

Коропові залишаються основним споживачем кормів (понад 17 тис. тонн для товарної риби). Зниження споживання кормів звичайний коропом у 2025 році на 8,4 % порівняно з 2024 роком є несуттєвим і таким, що не дозволяє робити припущення чи прогнози, оскільки обсяги вирощеної риби також дещо зменшились (на 7,8 %). У той же час, маємо зазначити, що у країнах

Центральної та Східної Європи та Балкан [3] з метою збільшення ефективності вирощування та обсягів товарної риби спостерігається тенденція до переходу у коропівництві до дворічного (від традиційного трирічного) виробничого циклу, для чого збільшують ступінь використання комбінованих заводських кормів. Як впливає з наведених у звітах за формами 1А Риба та 1А Аквакультура даних, у вітчизняному коопівництві цього не спостерігається. У зв'язку із зміною клімату, що триває, та зростанням дефіциту водних ресурсів, виглядає швидше неймовірним збільшення обсягів товарного вирощування щонайменше коропа без інтенсифікації виробництва, тобто без суттєвого збільшення використання кормів.

Використовуваний у формі 1А Риба поділ на групи об'єктів аквакультури («рослиноїдні», «лососеві», «сомові», осетрові») був недоцільним, оскільки у цих групах поєднувались об'єкти, які займають різні кормові ніш (сомові: хижі європейський та каналний соми та усеїдний кларієвий; «рослиноїдні»: зоопланктофаг строкатий товстолобик та фітопланктофаг – білий, а також фітофаг білий амур), і у результаті спроби вирахування кормових коефіцієнтів як показників ефективності використання корму призводить до хибних результатів.

За відсутності цільового вирощування хижих видів риб (судака звичайного, окуня, європейського та каналного сомів) обрахування витрат кормів на ці об'єкти аквакультури виглядає дещо штучним, адже цільової годівлі цих видів (як і коропових – карася сріблястого, ляща, лина) немає (щонайменше імпортери та виробники не повідомляють про виробництво або імпорт спеціалізованих кормів для зазначених видів риб). Це ж застереження стосується і так званих «інших видів».

VIII. Баланс площ рибогосподарських водних об'єктів, які були задіяні для вирощування товарної риби у 2024 році

У 2025 році площі та об'єм рибогосподарських водних об'єктів та інших виробничих потужностей для рибництва (ємностей, які використовувалися для цілей аквакультури), знову скоротилися. Якщо у 2016–2021 роках зменшення відбувалося поступово, то у 2022 році через повномасштабну війну сталося різке падіння. У 2024 році ситуація частково відновилася, майже до довоєнного рівня, але у 2025 році знову зафіксовано спад (табл. 15)

Загальна площа ставків, що були в експлуатації, становила 49,4 тис. га, що на 7,5 % менше, ніж у 2024 році, і менше, аніж у 2023 р..

Найбільше скоротилися такі виробничі площі: нагульні стави зменшилися – на 9 %; вирощувальні стави – на 9,1 %; маточні стави – на 3,6 %; зимувальні стави – на 5 %.

Таблиця 15 – Використання виробничих потужностей водних об’єктів для аквакультури

Категорія	Роки									2025
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Було ставків в експлуатації – всього, га	65 669,7	63 775,4	67 873,1	56 714	58 915,2	53 710,4	48 220,4	50 405,2	53 424,7	49 399,2
Маточні	690,9	642,7	525,3	1 456,1	510,1	400,2	488,2	381,5	408,8	394,2
Нерестові	161,5	144,2	157,8	123,2	119,3	115,9	107,2	132,3	209,7	248,3
Вирощувальні	19 969,9	19 485,6	21 346,9	15 340,3	15 214,5	13 341	11 339,4	14 722,5	14 371,7	13 068,7
Нагульні	38 634,1	39 381,6	42 158,2	36 294,6	38 007,4	36 063,5	41 071,2	31 281,3	34 776,7	31 633,6
Зимувальні	845,3	912,1	762,4	858,1	865,2	867,5	910,6	678,1	673,4	639,9
Карантинні	76,5	237,5	54,8	39,3	170,8	129,5	119	51,4	54,3	52,8
Інші стави	2 043	1 887,9	1 611,9	1 440,9	3 846,3	2 622,2	2 600,8	3 157,9	2 929,9	3 361,8
Садки, м ²	30 623,2	35 134	40 879	39 977,7	41 274	70 381	32 690	13 486	13 386,2	12 110,3
Басейни, м ²	50 954,4	51 169,1	52 209,1	55 735,6	62 306,6	57 589,9	122 795,9	70 822,3	101 577,2	95 082
РАС/УЗВ, м ³	–	–	742,6	752,6	944	946	742,6	16 955,15	17 174,1	17 092,1

Збільшення відбулося лише у двох категоріях: площа нерестових ставків зросла на 18,4 % і площа інших ставків – на 14,7 %.

Також продовжили скорочуватися інші виробничі потужності. Площа садкових господарств зменшилася на 9,5 % та досягла рівня, найменшого за 10 років спостереження, а басейнів – на 6,4 %. Обсяги рециркуляційних систем (РАС/УЗВ) майже не змінилися і залишилися на рівні понад 17 тис. м³.

Якщо дивитися на період 2016–2025 років, то тенденція до зменшення площ (з локальними коливаннями) спостерігається практично за усіма категоріями ставків (крім нерестових), тенденцію до збільшення демонструють ставки з категорії «інші» та нерестові. Помітні коливання площі басейнів з максимумом 2022 року (у цілому у цій категорії виробничих потужностей спостерігаються незрозумілі доволі різкі коливання). Так само незрозумілими залишаються стрибки у площах маточних ставків з максимумом, який лишається незрозумілим, 2019 року. Зниження у 2025 році може бути пов’язане з впливом війни, високими витратами на електроенергію, корми, логістику та загальним зростанням собівартості виробництва. Через це частина господарств могла скоротити використання великих ставкових площ. Водночас стабільність показників РАС/УЗВ може свідчити про поступовий інтерес до більш інтенсивних сучасних технологій вирощування риби, хоча традиційні ставкові господарства все ще залишаються основою виробництва.

ІХ. Зайнятість працівників в аквакультурі

За даними щодо зайнятості в аквакультурі, у 2025 році кількість працівників продовжила зростати порівняно з 2024 роком. Чисельність чоловіків збільшилася з 4 213 до 4 939 осіб, а жінок – з 1 182 до 1 475 осіб. Якщо порівнювати з 2023 роком (табл. 16), кількість чоловіків зросла на 34,6 %, а жінок – на 87,4 %. Це показує, що жінки все активніше залучаються до роботи в галузі. В 2025 році чоловіки, як і раніше, становили більшість працівників – 77 %, тоді як жінки – 23 %. Водночас частка жінок поступово зростає, адже у 2023 році вона становила лише 18 %.

**Таблиця 16. Кількість чоловіків та жінок
у секторі аквакультури 2023–2025 рр.**

Вид зайнятості	Кількість працівників, осіб					
	2023 рік		2024 рік		2025 рік	
	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки
Повна зайнятість	2 970	695	3 261	1 030	4 260	1 331
Часткова зайнятість	171	58	443	111	252	82
Сезонна зайнятість	347	24	427	34	371	58
Тимчасова зайнятість	181	10	82	7	56	4
Всього	3 669	787	4 213	1182	4 939	1 475

Найбільше зростання відбулося у сфері повної зайнятості. Кількість чоловіків, які працюють на постійній основі, зросла з 3 261 до 4 260 осіб, а жінок – з 1 030 до 1 331 особи, тобто порівняно з 2023 роком жінок стало майже вдвічі більше. Це свідчить про посилення стабільної зайнятості в секторі. У сфері часткової зайнятості, навпаки, загальна кількість працівників скоротилася: чоловіків – з 443 до 252 осіб, а жінок – зі 111 до 82 осіб. Це може означати, що частина працівників перейшла з неповної зайнятості на повну.

У сезонній зайнятості спостерігались різні тенденції. Кількість чоловіків зменшилася, а жінок, навпаки, зросла. Тимчасова зайнятість у 2025 році продовжила скорочуватися як серед чоловіків, так і серед жінок.

Загалом у 2023–2025 роках в аквакультурі спостерігалось зростання стабільної зайнятості, насамперед повної, та скорочення тимчасових і частково неповних форм роботи. Одночасно поступово зростала участь жінок у галузі, особливо в постійній та сезонній зайнятості.

У країнах ЄС з подібною структурою виробництва (тобто з наголосом на ставковому прісноводному рибництві) структура зайнятості у гендерному вимірі була такою самою, як і в Україні, як впливає з Звіту STECF від 2023 року. Динаміку змін відстежити неможливо у зв'язку з звітністю за цим параметром у ЄС раз на 3 роки.

Висновки

З даних форми 1А Аквакультура за 2025 рік випливає, що рибництво та аквакультура України, попри складні обставини, у яких опинилися населення і держава загалом, продовжують функціонувати та працювати на забезпечення добробуту населення країни.

Що стосується окремих показників діяльності, то вони наступні:

1. Ступінь звітності суб'єктів господарювання залишається доволі низьким та вже тривалий час знаходиться у діапазоні 50–60 % від числа зареєстрованих

суб'єктів аквакультури. Кількість активних підприємств (не лише тих, у кого є КВЕД з прісноводного рибництва) лишається невідомою. Особливості українського законодавства не дозволяють повною мірою отримати інформацію про виробництво у штучних системах, а саме басейнах, резервуарах, РАС/УЗВ, оскільки вони не є рибогосподарськими водоймами. Тобто звітність за багатьма позиціями є суто добровільною. У цілому законодавством не передбачено будь-яких заходів примусового або стимулюючого характеру для підвищення рівня звітності. Відсутність спеціалізованих дозвільних документів на здійснення рибництва (на відміну від більшості країн Європи) виводить із звітності значну частину виробників, які працюють у статусі ФОП.

2. Відзначено зменшення обсягів виробництва/виращування товарної продукції: головним чином у ставках; зменшення обсягів виробництва коропа звичайного, білого і строкатого товстолобиків та їх гібридів, білого, амура, сомів канального та європейського, осетрових, зростання – карася сріблястого, кларієвого сома, лососевих, ракоподібних.

3. Обсяги реалізації, на відміну від обсягів виробництва/виращування, зросли для практично усіх основних видів ставкової аквакультури, а саме коропа, далекосхідних коропових, які фактично і забезпечили зростання обсягів реалізації. Ціни реалізації одиниці продукції у більшості об'єктів аквакультури зросли, за виключенням (серед масових) коропа, що дещо суперечить спостереженням на ринку, де короп суттєво здорожчав. Тобто, або подавалась не дуже коректна інформація, або перекупники ставлять дуже високу маржу.

Скорочення обсягів реалізації судака звичайного, на жаль, підтверджує позицію, висловлену нами ще у 2024 році під час аналізу даних форми № 1А «Аквакультура». Уже тоді ми звертали увагу на необхідність перевірки наведених показників щодо цього виду, оскільки вони не підтверджувалися ні з наявними технологічними можливостями, ні з виробничими потужностями.

4. Виручка від реалізації ікри заплідненої, личинки та малька зросли у порівнянні з 2024 роком, а от вартість одиниці продукції (середня) навіть знизилась, як у сегменті товарної риби (грн/кг), так і в сегментах ікри заплідненої, личинок (грн/тис. шт.) та молоді (грн/кг). У той же час коливання ціни одиниці продукції у порівнянні 2023–2025 рр. дають підстави сумніватись у коректності наведених у формі чисел.

5. Чисельність ремонтно-маточного поголів'я риб 2025 р. зменшилась, за деякими об'єктами аквакультури, які визначають обсяги виробництва товарної риби (короп, далекосхідні коропові). Зросла чисельність маточного поголів'я високоцінних, але малочисельних об'єктів, як-от стерляді та райдужної форелі. Відзначено також падіння чисельності маточного поголів'я наймасовіших ракоподібних аквакультури України – раків широкопалого та вузькопалого.

6. Зафіксовано збільшення обсягів виробництва ікри, причому помітним є суттєве зміщення наголосів у продукуванні ікри з інкубаційних цехів до водойм, що можна вважати швидше негативним фактором, адже відсутній контроль за умовами інкубації, що має позначатись на якості личинок та мальків. Ця тенденція йде у протилежний від загальноєвропейської бік, коли нерест в інкубаторах стає переважаючим. З іншого боку, ця тенденція свідчить про спрощення, примітивізацію аквакультури в Україні, коли виробники намагаються зменшити виробничі витрати у будь-який спосіб, зокрема і заощаджуючи на утриманні інкубаторів. Крім того, нерест у водоймах сприяє «засміченню» посадкового матеріалу нецільовими видами об'єктів аквакультури, зокрема і карасем сріблястим. Уточнення потребує представлення цифр з обсягів ікри, отриманої від карася сріблястого, адже, наскільки відомо, процес нересту цього виду (нагадаємо, чужорідного для усієї Європи), не контролюється жодним чином.

7. Хоча гібрид товстолобиків (білого та строкатого) є доволі масовим об'єктом аквакультури, кількість отриманої ікри гібрида суттєво зменшилась.

8. У 2025 році спостерігається різноспрямована динаміка отримання личинок риб: суттєве падіння обсягів у коропа, товстолобика (білого та строкатого і їх гібридів), лина, а також аборигенних лососевих (дунайського лосося та струмкової форелі) поряд із багаторазовим зростанням у радужної форелі, судака звичайного, сибірського осетра та кларієвого сома. Такі аномалії, особливо гігантський стрибок показників щуки та кларієвого сома, може свідчити про низьку достовірність або неузгодженість звітних статистичних даних.

9. Відзначено зниження обсягів виробництва рибопосадкового матеріалу (молоді риб) у 2025 році після більш високих показників попереднього року. У 2025 році акцент зроблено на більшу кількість, але дрібнішу за розміром молодь. Наважка молоді, що зариблювалась, суттєво зменшилась, що може вплинути на ступінь виживання молоді та, у подальшому, на обсяги промислового повернення об'єктів зариблення. З іншого боку, така тенденція може бути пов'язана як з технологічними особливостями, так із зниженням витрат на дорощування.

10. Зариблення водойм сріблястим карасем виглядає доволі дивним з огляду на його чужорідне походження та, за деякими даними, негативний вплив на екосистему ставків і добробут коропа.

11. Витрати кормів на вирощування об'єктів аквакультури зменшились, що є швидше негативною тенденцією та відходом від загальноєвропейських тенденцій. З іншого боку, це свідчить про те, що виробники масових видів (коропових) надають перевагу більш екстенсивним методам вирощування з метою, як можна припустити, оптимізації виробничих витрат.

12. Площа ставків, що були в експлуатації, зменшилась у порівнянні з двома попередніми роками. Збільшення відбулося лише у двох категоріях: площа нерестових ставків зросла на 18,4 % і площа інших ставків – на 14,7 %. Також продовжили скорочуватися інші виробничі потужності. Площа садкових господарств зменшилася на 9,5 % та досягла рівня, найменшого за 10 років спостереження, а басейнів – на 6,4 %. Обсяги рециркуляційних систем (РАС/УЗВ) майже не змінилися і залишилися на рівні понад 17 тис. м³. Зниження у 2025 році може бути пов'язане з впливом війни, високими витратами на електроенергію, корми, логістику та загальним зростанням собівартості виробництва. Через це частина господарств могла скоротити використання великих ставкових площ. Водночас стабільність показників РАС/УЗВ може свідчити про поступовий інтерес до більш інтенсивних сучасних технологій вирощування риби, хоча традиційні ставкові господарства все ще залишаються основою виробництва.

13. Чисельність працюючих в аквакультурі, як чоловіків, так і жінок, зросла. Помітним є перерозподіл між окремими категоріями працюючих на користь повністю зайнятих.

Таким чином, в аквакультурі України поступово відбувається певне спрощення рибництва з метою оптимізації виробничих витрат, що негативно позначилось на більшості аналізованих показників – крім обсягів реалізації товарної продукції. Як і зазначалося у попередніх аналізах, система звітності за формою № 1А Аквакультура може стати досить дієвим інструментом взаємодії між виробниками та державою, однак для цього необхідне запровадження системи простежуваності продукції рибництва. Водночас слід враховувати, що закон про простежуваність уже затверджений, однак його положення набудуть практичного застосування лише після набрання ним чинності та запуску передбачених ним механізмів. Саме тому подальше удосконалення системи управління галуззю та реальне впровадження інструментів простежуваності залишаються основними передумовами підвищення якості галузевої звітності.

Список використаних джерел

1. <https://agro.dn.gov.ua/akvakultura-tse-galuz-natsionalnoyi-ekonomiky-yakamayе-serjozni-masshtaby-dlya-podalshogo-rozvytku/>
2. Urbányi B. A guide to pond aquaculture: Sustainable fish farming technology for the future. 1st ed. Copenhagen : Eurofish International Organisation, 2026. ISBN 978-87-975387-0-8.
3. Hintz, Barrett, Relyea, 2026: Invasive goldfish trigger a regime shift in experimental lake ecosystems of varying trophic state. J Anim Ecol. 2026;00:1–13

Наукове видання

Комплексний аналіз впливу воєнного стану на
динаміку розвитку та структурну трансформацію
аквакультури України

Підписано до друку 03.07.26 Формат 60х84\16
Ум. друк. арк. 2,3 Наклад 50 прим. Зам. № 260402

Видавець і виготовлювач Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4097 від 17.06.2011

